

SETMANA DE PROFIT

Catalunya i la República

Han infantat les muntanyes: i eixí un mínuscul general. Però tot i escarransit com n'és el fruit, aquest part ha fet molt de bé a la República. I, en primer terme, a l'Estatut, que és un corollari de la República. Feia temps que notàvem un embús; un enemic subterrani conspirava, a través nostre, contra el règim; volien embotellar el port de la República, fent naufragar a la seva boca la nau de l'Estatut. L'odi contra la Constitució no sabia millor manera de corrompre el nou ordre de coses. Per això, quan Amadeu Hurtado va de-

civil. Es bo saber que no es celebrà cap cort, a partir de l'edicta de Nova Planta — i aquestes foren les de Carles III, on fou donada la Pragmàtica Sanció causa de les guerres civils; i, les Corts de Cadiz — on els nostres juristes allí presents no proclamessin les reivindicacions de Catalunya. Però ara la nostra terra no es limita a una defensiva, sinó que projecta endavant la seva individualitat. No vol ésser la planta de l'erm que esmerça tota la saba a criar punxes, sinó que, a la manera de la vegetació de les terres fecundes, ha de florir i

De Dijous — a Dijous

El bon badoc barceloní s'ha entretingut algunes estones d'alguns dies veient com el propi senyor Jaume Váchier, armat d'un xiulet, dirigia el trànsit en els moments i els llocs de major intensitat de circulació.

El bon badoc també ha contemplat les faixes blanques i grogues i les fletxes que van envaint les cruïlles, els senyals per a l'estacionament d'automòbils. Ho ha pogut veure diverses vegades, perquè es despinten de pressa i cal repintar-les una mica massa sovint.

Naturalment, la majoria dels que badaven — no dissimulen, han badat tots els ciutadans — han rigut una mica per sota el nas i, per poc que hagin pogut, hauran passat per allà on els haurà donat la gana, sense fer atenció a cap dels senyals.

I això no per disconformitat amb unes prescripcions, la raó o conveniència de les quals no s'hauran entretingut a examinar, sinó simplement per un tarannà molt meridional i molt nostre.

Doncs bé, cal dir-ho, no trobem que estigui gens malament tot això que es fa per ordenar la circulació urbana. Potser en el copiós reglament elaborat hi ha algun detall que l'experiència demostrarà que cal corregir. I diem potser perquè no l'hem llegit, i perquè les coses es proven posant-les en pràctica; llavors se'n veuen els avantatges i els defectes.

Algú ha dit que aquesta reglamentació de la circulació urbana es queia a una ciutat on la densitat del trànsit fos unes quantes vegades superior a la de Barcelona; que, fora de determinats llocs a determinades hores, era així com un deliri de grandesa, desproporcionada a les necessitats de Barcelona.

Tant li fa. També va sortir qui creia que els carrers de l'Eixample eren massa amples i un senyor que proposà d'eixugar el edifici municipal edificat el vial central de les Corts Catalanes. I després s'ha vist que els carrers de l'Eixample no han resultat massa amples i que cal sempre, en urbanisme, pensar en gran, molt més en gran del que els factors del moment exigeixen.

Si ara es pot trobar desproporcionada la regulació del tràfic urbà que es porta a terme, dia vindrà en què no ho serà, i tot això tindrem guanyat d'haver educat els ciutadans a saber anar pel carrer.

Però això comporta una condició, sense la qual aquesta reglamentació — i tota altra que pugui venir — serà estèril: la continuïtat.

Aquesta és una ciutat de fer i desfer. Qui ens garanteix que, dintre un cert temps, amb un altre regidor al cap de la Comissió de Circulació, no sigui capgirada la reglamentació actual i substituïda per una altra, i així successivament a mida que canvin els ajuntaments? Qui ens garanteix contra les pensades i originalitats dels possibles successors del senyor Váchier, que, per demostrar que es preocupen de la seva feina, estableixin una reglamentació totalment diferent? — A.

MIRADOR INDISCRET

Veïllant el patrimoni

Fos coincidència, fos previsió, el fill del duc de Medinaceli era al Port de la Selva el dia 9 d'aquest mes. Feia catorze anys que no havia estat als seus dominys de Sant Pere de Roda. Aquests, com tothom sap, cauen prop de la frontera.

Conseqüent amb el seu paper, va disposar-se a fer el tomb del propietari. A cavall d'una mula, a tall dels antics abats, va presentar-se davant les venerables ruïnes. Una reixa l'impedí de penetrar-hi. A la paret hi havia un cartell que posava: «Monument Nacional».

A la portalada, a més, hi havia un guardià, el qual hagué de rebre les paraules malhumorades del personatge:

— Monumento Nacional? ¿Y quién lo ha declarado?

I el guardià, penetrant les seves intencions i, d'altra part, no volent-se comprometre davant el noi de l'amo, féu amb una gran finesa rústica:

— Ja fa temps: el general Primo de Rivera.

L'aristòcrata i la mula giraren cua, resignats.

Els plaers de la natació

Dalt d'un Ford atroïnat, els nedadors del Club de Sabadell arribaven dilluns passat, al matí, a Tarragona.

El Ford es deturà casualment davant la Sucursal del Banc de Biscaia. Els excursionistes, no massa coneixedors de la ciutat, feren, en baixar de l'auto, unes estranyes evolucions...

Ah, però la policia vetllava!

Poc després, al garatge, els nedadors sabadellencs eren detinguts d'un a un, a mida que anaven presentant-se.

Els havien pres per atracadors.

— El bonic del cas — explicava després un dels detinguts — és que, d'arribada a Tarragona, vaig estar temptat, per uns moments, d'entrar al Banc a canviar un bitllet de cent pessetes. La que s'hauria armat!

Faltava una bandera

Un dels grups de manifestants que, victorejant la República i demanant els caps dels generals traïdors, recorregueren el dia de l'«anarjurjada» els nostres carrers, exigí a grans crits, en passar davant la Redacció de La Vanguardia, que fos hissada allí la bandera tricolor.

Gran contratemps! A La Vanguardia no tenien bandera republicana. Mai no ha estat hissada en aquella casa bandera de cap mena. No es podia complaure els manifestants. I aquests seguien cridant... Què fer?

A un redactor se li ocorregué anar a cercar la bandera del Círculo Hispano-Americano de la Plaça de Catalunya. La situació quedà salvada. Els crits es convertiren en aplaudiments.

Les angúnies d'un conserge

El que acabem de contar de La Vanguardia succeí a darrera hora de la tarda.

Al vespre, havent sopat, els grups de manifestants continuaven desfiant pels carrers centrals de la ciutat.

Un d'aquests grups, cap allà les onze, es dirigia, venint del Colón i la Maison Dorée, on havia recollit la simpatia del públic de les terrasses, cap al Restaurant Catalunya, damunt del qual es troba instal·lat l'abans al·ludit Círculo Hispano-Americano.

Aquests—digué un dels socis del Círculo al conserge — us faran posar ara la bandera al balcó.

— Ja l'hi tindrém. Però a La Vanguardia no ens l'han tornada.

Angúnia. Cop de telèfon a La Vanguardia:

— La bandera! Torneu-nos la bandera! Ve en aquests moments una manifestació i ens abroncaran!

— Bé. Però, i si la manifestació trenca després cap al carrer Pe'ai?

La situació també fou salvada. Els manifestants no s'adonaren del Círculo Hispano-Americano.

No afuixi, senyora!

Íntil presentar la senyora Victòria Sales als nostres lectors. El nom d'aqueixa senyora, barrejat amb diversos afers, ha estat escrit abundantment, a mantes represes, als diaris barcelonins.

La senyora Victòria Sales freqüenta ara, les nits, el café Catalunya, on, feta excepció del governador civil senyor Moles, que la fa objecte del més profund dels menyspreus, ha reeixit a fer-se saludar per la majoria dels clients de sempre, amb alguns dels quals ha arribat àdhuc a entaular conversa en més d'una ocasió.

Això li va permetre l'altra nit iniciar unes confessions gairebé íntimes.

— De mi se n'ha parlat molt, potser massa — deia —. I se n'ha parlat de vegades amb força injustícia. Volen saber qui sóc jo? Preguntin al senyor Pérez Farràs, comandant dels mossos de l'esquadra, per la Mata-Hari catalana...

Per què es sublevà Sanjurjo

Corre per Madrid una versió, molt acceptable, dels motius que impulsaren el general traïdor Sanjurjo a rebel·lar-se contra la República.

Fou, sembla, una qüestió d'amor propi. Però una qüestió d'amor propi provocada per una dona de cabaret.

En efecte: abans, quan Sanjurjo comandava tropes al Marroc, o més tard, quan fou director de la guàrdia civil, les horitzontals de preu el podien interrogar sobre les seves gestes. Certa o apanyada, la resposta era fàcil — tant com l'admiració femenina.

Ara, en canvi...

— Oye, Pepe — li preguntava fa poc, al Gong de Madrid, una amable tanguista —. Ets de Director de Carabineros, ¿con qué se come?

El general Sanjurjo no sabé, de moment, què contestar. Era una ironia? Era una burla franca? La pregunta l'havia deixat sorprès, l'havia vexat.

— Ya sé, ya sé — afegí la tanguista, somrient —; debes ser el jefe de esos que se dedican a revisar los mecheros.

La sang li pujà al cap. Ell, el Suprem Matamoros, general en cap d'inspectors d'encenedors?

Les proposicions dels monàrquics, fins aleshores desoïdes, foren escoltades. La resta la sap tothom.

Diga-li tret, diga-li cop de navalla

Molts han censurat el nostre amic Brauli Solsona, governador civil de Huelva, que en tenir detingut el general Sanjurjo al seu despatx, no hagués deixat oblidada discretament damunt la taula una pistola.

— Per què? — contestà En Solsona a un periodista barceloní que el telefonà per felicitar-lo per la detenció i que, de pas, li féu aqueix retret —. No li vaig donar permís perquè s'afaités?

Ull amb els periodistes

Dimecres passat el senyor Comes, com a president de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament, invità els reporters municipals a fer una visita al Grup Escolar de Sarrià, instal·lat en l'edifici que havia estat dels jesuïtes.

Acompanyava al senyor Comes l'inexpert conseller senyor Vilalta, el qual en veure la quantitat de periodistes que es disposaven a saborejar el dinar preparat, tingué la mala pensada de dir mig en broma mig seriós: «Quina colla de farts!», a la qual cosa un reporter contestà: «Es cert, però cap d'aquests no ha arribat a conseller!»

Ài, senyor Bernat!

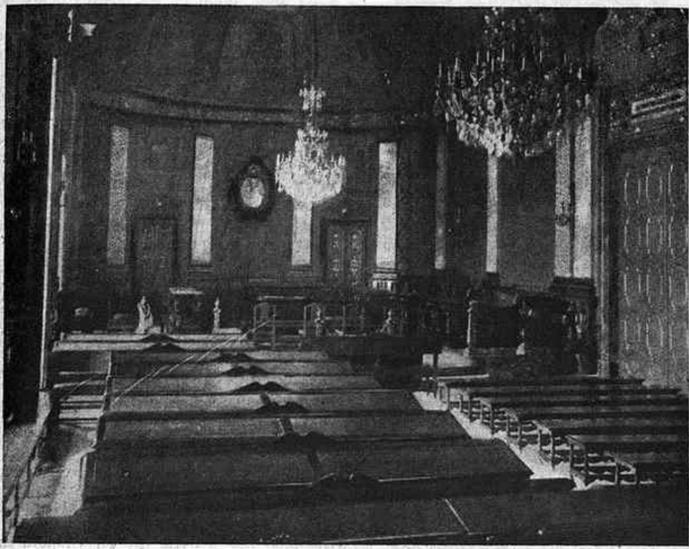
Al finíssim nas del senyor Bernat i Duran, ajudat per la seva copiosíssima documentació, no se li escapa res.

A propòsit de la representació per la companyia de Margarida Xirgu de La Serrana de la Vera, de Vélaz de Guevara, es queixa que hom hagi triat una obra com aquesta, segons ell, mediocre i nul·la en allò que toca al valor representatiu que pugui tenir dins el teatre d'aquella època. A més, diu, és una equivocació, perquè jutja que l'obra tal com ha arribat a nosaltres no és tal com l'escribí el seu autor, sinó que va ésser transformada per les impressions fraudulentes que llavors era costum de fer, que feien que de l'obra original que n'era objecte no en quedés quasi res.

Per recolzar la seva tesi, el senyor Bernat, fins cita uns versos de Calderón que es deuen creure que hi van com l'anell al dit:

Como la escribí su autor,
no como la imprimió el hurto

Doncs bé, el bon senyor Bernat va ben lluny d'osques. No li hauria pas costat gaire d'assabentar-se que l'única impressió que s'ha fet fins avui de La Serrana de la Vera és la de Menéndez Pidal, l'any 1916, establerta sobre un manuscrit autògraf, signat per l'autor, i que és de l'única que s'ha pogut servir la companyia de Margarida Xirgu per a la seva representació.

La sala del Palau de Justicia de Madrid on s'han de jutjar els rebels

nunciar dintre el seu discurs de la totalitat de l'Estatut, l'esperit monàrquic que era com l'ànima dels raonaments dels nostres adversaris, aquests es regiraren, enverinats, com un home que rep una fiblada a la llaga que té oberta. Perquè, sota les capciositats metafísiques i jurídiques, hi havia una cosa essencial: la lluita de l'esperit de llibertat, contra l'autocràcia, fos d'un monarca, fos d'uns oligarques, fos d'una regió erigida en oligarqua de les altres. I tots aquests casos tendien, com l'angle al seu vèrtex, cap a la concepció monàrquica, cristallització i resum de totes les oligarquies restants.

Es clar que, d'aquests esperits monàrquics i monarquitzants, n'hi havia de dues menes: conscients i inconscients; i els segons eren fortament influïts pels primers; tota la tàctica dels monàrquics convençuts era de fer passar endavant els monàrquics latents, que en aquell moment no tenien altra consciència de llur monarquisme que llur antipatia al ple de llibertat que defensa Catalunya. I, com a exèrcit de reserva, hi havia el partit radical, les pruíges del qual vers l'obtenció o escalada del poder eren manipulades pels enemics nostres i de la República. Mentre la situació no rebentés, la maniobra era perfecta.

Però tot ha saltat enlaire. Ha nascut el ratolí Sanjurjo, amb una llogrigada d'afollaments, com és ara els generals Cavallanti, Goded, Pérez, etc., i han nascut al crit de «Mori Catalunya!» Llavors, com un ventall que s'obre, han canviat d'aspecte el míting de la plaça de braus contra l'Estatut i el discurs d'Alexandre Lleroux a Saragossa. Els mateixos pares d'aquests monstres han renegat de llurs fills desnaturalitzats; tothom ha vist l'abast insospitat que prenién aquestes elucubracions de la inconsciència, i, de sobte, Catalunya ha notat que li treien un gran pes de damunt; i era que tots els monàrquics havien abandonat llurs posicions, i tots els monarquitzants i monarquicoides eren nets i alleujats del tel que els cobria els ulls. Des de llavors, com per art de màgia, el nostre Estatut, que feia al poltre de les Corts, a mans de saigs i de botxins, s'ha pogut dreçar i caminar al pas que calia. Una vegada més, com al 14 d'abril, s'ha demostrat que la sort de Catalunya era parella amb la de la República.

Les discussions presents versen sobre l'atribució de l'administració de justícia. Ja tenim l'ordre públic. Ara ens cal l'ordre jurídic, més essencial, més profund. La diferència de l'un a l'altre és del transitori al durable, de l'anecdòtic al categòric.

La importància d'aquestes atribucions és enorme; n'hi ha prou amb recordar que, quan tot el nostre edifici nacional va aterrar-se, només subsistiren unes estructures de dret civil, migrades, forçosament anquilosades, no podent seguir l'evolució que marquen els temps novells.

Però tot i així, dintre aquest nucli eixarreit i escàs, hi havia tanta vitalitat condensada, que fou suficient a conservar l'existència de Catalunya durant tots els segles XVIII i XIX. L'oposició a l'assimilisme, la subsistència dintre de la nostra pròpia personalitat, es feren des d'aquest baluard estant. Els nostres juristes foren els nostres únics catalanistes, en èpoques que no n'hi havia d'altres; amb l'estudi del nostre dret aprenien l'enyorança de les nostres institucions polítiques, tan liberals i tan lligades amb l'esperit del nostre dret

PRONUNCIANT

—Tornem-hi, a veure si aquesta vegada ho pronuncieu bé: set-ze jut-ges...

Sebastià Gasch, pel·liculer

Quina no va ésser la nostra sorpresa veure l'altre dia En Gasch fent una escena davant una Pathé-Baby. El «drama» tenia lloc al Parc de Montjuïc, i pel que vàrem poder veure a En Gasch li havien confiat un paper de gangster.

L'home s'ho pren amb una bona fe extraordinària, i seguint el que li marcava l'argument, s'havia d'amagar darrera un arbre per a fugir de les mirades diligents d'un contrari, però, ai las!, tots els arbres que hi havia pels voltants eren uns arbres de no res, i la còrpora d'En Gasch sortia pertot arreu, oferint un blanc magnífic a la niquelada pistola del seu perseguidor, que pel que es veu li va tenir llàstima!

Per una altra vegada recomanem a En Gasch els formidables platans de la Devesa de Girona!

Peces d'antologia

A Sitges surt a la llum pública un setmanari intitulat *El Eco de Sitges* que expressa la seva veritable significació amb un subtítol que diu *defensor de los intereses morales y materiales de la villa* i cada número del qual constitueix una peça d'antologia que ens fornirà material per a una llarga sèrie de «miradors indiscrets».

Les veritables perles d'aquest setmanari són, indubtablement, uns versos que publica amb una encoratjadora insistència el poeta José Castellnou.

Perquè el lector se'n pugui fer càrrec, copiem a continuació els que sota el títol de *Chirigotas* han estat publicats en un dels darrers números d'*El Eco de Sitges*:

*Si yo fuera millonario,
ay! cuan dichoso sería,
compraría muchos muebles,
pero... no me casaría.*

*No sé como me gustas más,
si pintada o sin pintar.
Que lo averigüe si acaso
mi secretario particular.*

*Te quise con toda mi alma,
pero de nada me sirvió.
Tú buscabas otra cosa
y me largastes con un nó.*

*Soy un don Juan fracasado
de la cabeza a los pies.
¿Dónde estás, paloma mía?,
mira que será tarde después.*

*Estuve loco, perdido
por una negra, allá, en Cuba,
pero que negra, amigo Lerroux!
¡y cómo bailaba la rumba!*

El viatjant-poeta

Vostès creuran, segurament, que l'autor de les saboroses *Chirigotas* que acabem de transcriure és un jovenet de divuit anys, carregat de fantasia, admirador fervent de l'Utrillo jr. i que trenca les primeres llances en favor de l'art poètic.

Doncs bé; si els nostres lectors creuen això estan en un petit error. L'eximí José Castellnou és un respectable senyor que passa de la quarantena i que es dedica al poètic ofici de viatjant de sabates. No actua, però, independentment, sinó a compte del seu superior jeràrquic senyor Barrachina, el qual l'invità darrerament a visitar la vila on estueja.

Es veu que aquesta deferència féu vibrar intensament les cordes poètiques del poeta Castellnou i d'aquesta vibració n'eixiren aquests versos definitius:

*Gracias a la munificencia
del señor Barrachina,
conoci a Torrellas de Foix
con sus aguas cristalinas,
sus idílicos paisajes
y sus fuentes cantarinas.
Pueblo la mar de pintoresco
donde está veraneando
el rey de los viatjantes
con su respetable familia.*

Nit de festa major a Gràcia

Aquestes noies de la part baixa de Gràcia — quadrícula delimitada pels dos Torrents, la Travessera i el carrer Còrsega —, són tendres i escarransides. Ara, a mitjans d'agost, els ha desaparegut ja de damunt de la pell aquell vermell agressiu dels primers dies de platja. Els braços i els clatells tenen una brunesa compacta i magnífica, com la que assoleixen les pells de les senyoretetes gràcies a les pomades que els venen en els Instituts de Bellesa. Però, aquí tot és natural, excepte aquesta ditada de vermell damunt dels llavis, que les noies s'han posat una mica d'amagat de llurs mares. La vella ha simulat inquina:

—Nena!...
—Però, mama... Si avui és festa major!
I com que la mare ha acabat per somriure, la nena s'ha atrevit a fer-se les pestanyes.

Després ve el vestit, el vestit de festa major. Una tela preciosa, cobejada molts dies a través del vidre d'un aparador del carrer Gran. Molts punts d'agulla i moltes consultes amb les amigues. Un vestit de festa major és sempre una obra de col·laboració, feta contra algú. El vestit de la noia del segon pis ha estat pensat contra la filla de la botiga.

—Se'l fa de «georgette»... Amb uns volants.

—Semblarà una mona.

—Mira que aquell de l'any passat...

—Doncs sa mare en feia unes bocades... En la nit del primer ball, la noia surt de la capsa. S'ha passat hora i mitja davant del mirall, maldant per aconseguir aquella caiguda de cabells del seu estel cinematogràfic predilecte. Encara no estava llesta, que han trucat a la porta del pis, i els germanets menuts s'han posat en commoció. Arribada del promès. Un pot de fixador abocat damunt dels cabells, americana creuada, coll de camisa negligit, corbata de peseta... Un «castigador» cent per cent.

La família descendeix per l'escala i desembarca al mig del carrer en festa. Branda un sostre de paper i cremen les bombetes poderoses. Els músics comencen a desenfundar els instruments i les botigues vomiten carretades de cadires al carrer. Però la noia, el promès i la família passen de llarg. El seu carrer és poca cosa per a ells. A la noia, aquelles cases tristes li recorden massa el taller on treballa, un d'aquests tallers en els pisos alts de Gràcia, plens de taulells i de mossetes desnarides. Avui que és festa major cal oblidar totes aquestes coses. La

família va carrer avall, saludant els veïns en cos de samarreta, asseguts a les portes de llurs botigues. Unes botigues especialíssimes de Gràcia, parades amb una taula de menjador i una làmpara. A les parets, un quadro allegòric i una paperera virolada. Us trenquen el cap pensant què és allò que

solitari. Després d'uns cortinatges de glassa, la tàpia d'un jardí. Després de cinquanta parelles frenètiques, una sola parella, que es diu gentilleses al clar de lluna.

De vegades, els carrers de Gràcia convergeixen en una brasa resplendent. Places del Sol, de Rius i Tauler, del Diamant! Són els envelats graciencs, resum i concreció de la festa. No tenen les parets de lona llistada de blau dels envelats mariners. Els envelats de les places de Gràcia no són salons muntats en l'aire. A través de les cortines i de les làmpares passa un aire fi, al qual vénen a rentar-se la cara els balladors cansats.

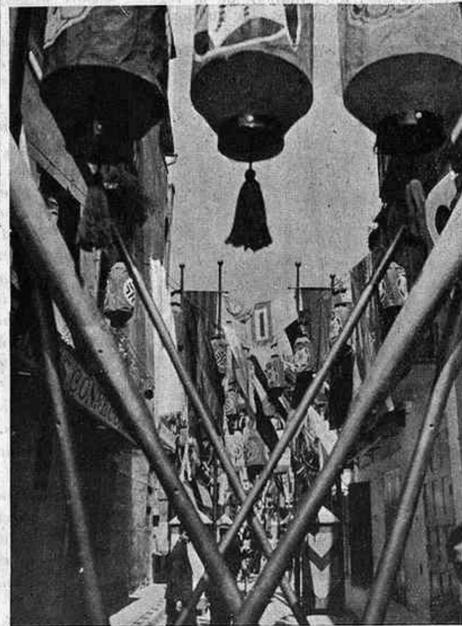
La Montserrat i el promès entren a l'envelat. Això sí que és escenografia de festa major, i no aquells quatre papers penjats del carrer de casa. La noia obre una boca de pam, davant tanta magnificència. L'envelat li sembla un d'aquells palaus luxosos que ha vist en les operetes de la Ufa. Allò que

poden vendre en un establiment així; de sobte, descobriu en un recó una caixa de tomàquets, o bé un petit taulell amb mesures de llet, o bé darrera una cortina troben una dona grassa que fa exorcismes i despata paquets d'herbes. Quan hi ha ball al carrer, les botigues aquestes vessen tot llur parament damunt de la vorera. Les taules s'omplen de «sibeques» i de vasos, i hom enretira els mobles perquè en el metre quadrat de terreny que queda lliure hi pugui ballar la filla de la casa.

La Montserrat — la noia es diu Montserrat, com el cinquanta per cent de les noies graciencs — i el promès trenquen per un carrer transversal, inundat per la foscor immensa que inunda els carrers en els quals no es fa ball. Al final, creuen els llums del carrer de Salmoron. Els tramvies i autònibus van curulls de gent que en arribar a la Travessera posarà el peu en terra i començarà la inacabable desfllada pels carrers adornats de Gràcia. Les terrasses dels bars del carrer Gran són plenes de gom a gom. Els establiments han deixat encoses llurs aparadors. El carrer tot és un formiguer, travessat de botzines d'automòbil i altaveus de ràdio. Cada carrer travessa és una boca encesa i guarnida, que engoleix la gentada.

La noia, el xicot i la família s'afegixen a la multitud. Durant un parell d'hores, travessaran els contrastos de llum i ombra, soroll i silenci, que és la festa major. Sortint d'un carrer xop de suor i regalimant de xotis, els pren la fresca d'un indret

Aspectes de Gràcia en festa major

més li toca el cor és l'alfombra. Qual-sevol balla damunt l'empedrat del carrer! El «castigador» somriu triomfant. Les seves pessetes li costa portar-la en aquests llocs. Li estreny el braç; a la boca de la noia apunta un somriure que de seguida es glaça. La Montserrat ha vist molts vestits millors que el seu. A la llum crua de l'envelat, es col·loquen les flors de la seva tela estampada. En aquest precís moment, la festa major comença ja a perdre per a ella el color rosat del desig.

Als envelats hi vénen les noies de la part alta de Gràcia. Són unes noies espigades i desimboltes. Les cares tenen una capa d'estuc i els vestits una elegància insultant. Els llavis d'aquestes noies coneixen les besades furtives dels jardins llindants amb Sant Gervasi i Sant Josep de la Muntanya. Llurs mans s'han afinat en el vori del piano i saben collir languidament les flors. Quan una noia d'aquestes entra a l'envelat, atreu al seu voltant tots els colls de planxa i tots els pentinats Charles Farrell. La Montserrat, de la part baixa de Gràcia, i el seu castigador es senten desplaçats. Sort que la claror i la música els atordeixen.

En els envelats, dalt de la tarima dels músics, s'exhibeixen encara aquelles calbes i barbes famoses, que cinquanta anys enllà feien saltar de joia la joventut forana, convertides en solos de clarinet. Avui, llurs possessors viuen retirats durant els mesos d'hivern. Però tan bon punt arriba l'estiu, les barbes es desenteranyinen i les calbes brillen de nou. Els instruments prenen nova vida gràcies a la pasta de netejar metalls, i cap a les festes majors falta gent. El públic de l'envelat és fàcil d'aconterar. Només alguna noia llepafils malparla de l'orquestra. Ella porta enganxades a les orelles les melodies de Jack Hylton. I que ara et vinguin aquests vells amb el xotis de *Las Leandras*, de color groc de llautó...

Perquè tota la música fabricada i llençada des dels escenaris de sarsuela i de revista, troba un altaveu formidable en els carrers guarnits de Gràcia. En aquesta nit, setanta cinc orquestres a l'uníssim toquen el *Pichi* i les innombrables boques rovellades dels balladors i les esmaltades de llurs parelles coregen la lletra del xotis.

Entre les estacues dels envelats i les façanes de les cases de la plaça, hi ha una estesa de taules coronades d'ampolles i de «croissants» de sàndria. S'hi refugien els naufragats de l'envelat i els que no gosen entrar-hi. Circula un exercit de venedors ambulants: gelats, pilotetes lligades amb una goma, caramels, vanos... Entre la remor confusa d'aquesta gentada i la que fa l'orquestra de l'envelat, s'entaula una pugna a veure qui pot més. Guanya la música, i en un minut horrible diríeu que les criatures que ploren, les mares que rondinen i els homes que reneguen, tots ho fan al compàs del *Pichi*...

L'endemà el matí, vora el migdia, la Montserrat ha baixat a comprar. Ara, la cadeneteta del sostre del carrer rumoreja amb melangia. Uns marrecs s'enfilen al cadafal de l'orquestra. El sol crema, sense les pessigolles de la llum artificial. El carrer està sembrat de taps d'ampolles de cervesa...

La noia, mig ensunyada, es repenja a les galanteries que li diu el dependent de l'adroguer. És el darrer fill brillant on agafar-se. Després, la monotonia de cada dia.

ANDREU A. ARTIS

L'amateur del barri

S'està exhaurint la primera edició

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

Descompte als subscriptors de MIRADOR

EDICIONS "MIRADOR"

GRANS NOUETS EN

CORBATES INABRIGABLES

Jaume I, 11
Tel. 11655

JOSEP MARIA DE SAGARRA

BARCELONA

DESPRES DEL "PRONUNCIAMIENTO"

La revolta de la mandra

Cada país té el seu gran vici nacional. El d'Espanya és la mandra. Totes les qualitats i tots els defectes dels espanyols típics responen a aquesta disposició de l'esperit. Per mandra són deixats, i per mandra són elegants; l'hàbit de l'oci els encomana una subtileza d'enginy, i, alhora, els incapacita per a la visió del fons de les coses. Tot ho deixen per l'endemà, i, en canvi, no guaiten més que l'avui. La mandra duu anexa una certa libido poc complicada i un gust per la conversació, vicis que solen practicar-se en posició jacent o sedent. La golfateria, en canvi, aquest apetit procedent del desgast pel treball, els és completament externa. No us enganyeu el meridional fardassisme: l'espanyol o l'espanyola no mengen; llur greix és la destil·lació de la inactivitat més pura i total.

Es frase corrent catalana allò de la feina de gandul, que consisteix a fer el que hom hagi de fer amb una esgarrapada, amb un cop de coll, i surti com surti. De tant en tant, un espanyol típic en poca estona fa una feina prodigiosa. Després torna a jeure, convençut que allò no ho fa ningú. Els resultats són prodigiosos i també inútils d'una manera prodigiosa.

Amb una d'aquestes estrebades, una vegada Espanya s'apoderà de mig món, i no en va treure res. La seva màxima extensió coincidirà amb la màxima misèria. Tot per mandra.

En política, d'això se'n diu monarquisme i militarisme. El ciutadà no n'ha de fer res de la llibertat. La llibertat és una facultat de fer i de bellugar-se; ergo, dona feina. Mori la llibertat.

Més val llogar un criat, i perquè estigui content, cobrir-lo de daurats, de bigotins, de polaines, de sabres, de cascots, deixar-lo que barroti el patrimoni de la nació; que faci el fatxenda; que es proclami salvador de la pàtria; messias; déu... el que vulgui. Però que no passi res. Si compareu la història d'Espanya des del segle XV al XIX, amb l'Anglaterra i França, veureu que d'allò que el bon burgès en diu orare, n'hi hagué molt més a Espanya que no pas als dos Estats que hem dit. No hi ha res dins la nostra història comparable amb les guerres dels hugonots, la Fronda, la Revolució, l'Imperi, la Commune, etc., o bé amb les guerres d'Irlanda, el regnat d'Elisabet, les pertorbacions religioses, la revolució contra Carles, etc. I, al capdavant, al segle XIX tant França com Anglaterra eren molt més prosperes que Espanya. I és que llur desordre aparent provenia d'una activitat i el nostre ordre, de la mandra.

Però arriba que tots els països troben el camí de llur benestar a base de la lluita contra llurs vicis característics. El somni democràtic va agitar l'Espanya del XIX, i la realitat de la democràcia l'ha feta alçar-se de la jaça mandrosa, on el monarquisme i el militarisme feien de matalassos. I, aleshores, han brotat els tradicionals; és a dir, els partidaris de la pèrera.

La República no feia feina de gandul; la seva tasca seria, segura, per això mateix avençava amb calma. Llavors, oh paradoxa!, els peresosos han cridat que ningú no treballava. I han cercat el redemptor que ho havia d'arreglar tot amb quatre puntes de peu.

Un magnífic exemplar, aquest general Sanjurjo, i, per si fos poc, un ramat de generals darrera. La mandra mental junt amb una brutal barroeria són les condicions del militar monàrquic espanyol. Qualitats més resplendents en el subleuat de Sevilla que en els seus companys de causa i de passamaneria. Donat a la beguda, fembre, sarauista, arrauxat, era just per omplir de confiança el pit dels dalerosos de becaines i sestés ciutadanes a l'ombra d'un sabre ben revingut. No hi havia dubte que un home així no s'embrancharia en obres de justícia social o redreç moral, que tants de disgustos solen donar a les persones riques... — o d'aquelles pobres, absurdament conser-

vadores; perquè l'home és un ésser enigmàtic.

Però la seva revolució ha resultat grotesca i lamentable; gairebé s'ha limitat a un mudar-se i desmudar-se; cenyir-se un faix a una torreta dels voltants de Sevilla, i, al cap d'unes hores, restar en calçotets en un recó d'un parc, amb un uniforme per terra i uns pantalons matxucats als d'its. Entremig, una nota apoteòsica, tronada, calcada, a fragments (les semblances s'aturaran aquí?) del manifest de Jaca.

Mentrestant, la República seguia fent fei-

Sanjurjo

na; la repressió dels insurrectes no deturava el seu treball. Diu que la cosa que va torbar més al general Sanjurjo fou de saber, per la ràdio, que el Parlament, després del breu discurs del senyor Azaña, donant compte sumari dels fets, entrava a l'ordre del dia.

El moment fou simbòlic; la tasca fecunda, activa, ordenada, inexorable, havia esclafat l'agitació dels ganduls.

Creiem que serà per sempre; a hores d'ara gairebé no resten a Espanya generals monàrquics per posar-se en calçotets a l'aire lliure. A certa edat, i de nits, el nudisme es veu que resulta perniciosíssim.

ROSSEND LLATES

Mirant a fora

L'endolciment de les penes

Reunió de personalitats polítiques a casa del conegut advocat Moro-Giafferi. L'objecte de la reunió és d'examinar projectes presentats a la Cambra francesa i que caldrà discutir en les properes sessions.

Un senador per una circumscripció del centre senyalava una proposició modificadora de certs articles del Codi penal, en el sentit d'atenuar-ne molts rigors.

—D'encà que endolcim el Codi penal — remarcà el cèlebre advocat — aviat l'hauré de designar, com les actrius divorciades, el Codi ex-penal.

—I a vos, un advocat, us sap greu això?

—Si que me'n sap, i precisament perquè sóc advocat. Desenganyeu-vos, com menys severa és la llei penal, més costa d'obtenir absolucions.

Kutiepoff rediuu

Un diari d'emigrats russos ha parlat del general Kutiepoff, misteriosament raptat en ple París i del qual no s'ha pogut saber res més. Segons aquell diari, Kutiepoff viu, i viu emprisonat a Moscou.

El cap de la policia judicial de París, Xavier Guichard, al qual traduïren els paràgrafs de la notícia, somrigué amb escèpticisme.

—Ja veureu com d'aquí cinquanta anys, quan tots serem morts ja farà temps, Kutiepoff tornarà a viure de tant en tant.

Timidesa

L'ex-ministre de Bulgària a Londres, Madjarov, ha publicat, seguint el corrent, les seves Memòries, en les quals abunden els documents sobre el període que precedí l'entrada de Bulgària a la guerra.

El llibre no deixa de contenir la seva part pintoresca. Així, Madjarov, home senzill, que no tenia res del diplomàtic mundà, passà una mala estona quan va saber que per presentar-se al palau de Buckingham havia de posar-se calça curta i mitges de seda. «Pensava — escriu — en el que dirien els meus amics de Bulgària si em veïessin guarnit d'aquella manera. De debò, em costava molt de posar-me la calça curta i les mitges blanques de seda. Em semblava que tot Bulgària es riuria de mi i que els búlgars em pendrien per un home lleuger i poc seriós.»

Humor i bolxevisme

La propaganda a favor del pla quinquenal prossegueix més activament que mai. Cal sobretot convèncer els pagesos, i a aquest fi els agents de Moscou no planyen eloqüència ni enginy.

En un miting, l'orador que glossa les excel·lències del pla quinquenal, és tot d'una interromput per un mugic vell:

—Sempre ens prometeu el paradís i no sou bons ni per donar-nos sabates.

Aleshores el propagandista replicà, amb oportunitat:

—De quan ençà és moda portar sabates al paradís?

El rei dels genealogistes

Ell mateix s'havia donat aquest títol, ja que durant una cinquantena d'anys dedicà l'obra el cèlebre Almanach de Gotha. És deia Wichmann i aquests darrers anys no li han estat somrients. Fins es parlà de cessar la publicació del cèlebre almanac. Des de l'acabament de la guerra, entre la desaparició d'unes quantes cases regnants i els nous costums, aquella mena d'anuari de la noblesa no tenia prou mitjans de vida.

Per acabar d'entristir el seu redactor, l'any passat tingué una petita relliscada. Mentre s'imprimia el Gotha, circulà el rumor que a l'ambaixada de França a Londres, ocupada per Fleuriat, seria nomenat Berthelot. Poiser per primera vegada a la seva vida, l'escripós Wichmann acollí un rumor, i canvià sobre les proves el nom de l'ambaixador. Però Berthelot no fou designat per al càrrec, i Wichmann de poc no mor del disgust.

Uns pacifistes desgraciats

Els mennonites no tenen sort. Però, què són els mennonites? Doncs, els afiliats a una secta derivada del protestantisme, que tenen prohibit de vessar sang, encara que sigui d'animals.

Després de rodar per Holanda, els mennonites van decidir emigrar, ja fa molts anys, a un recó de Rússia que els va semblar tranquil. En efecte, la tranquil·litat hi regnà fins que, el mes de maig darrer, se n'hagueren d'anar, descontents dels tractes de les autoritats bolxevistes.

Aleshores decidiren establir-se en un territori de l'Amèrica del Sud, anomenat el Gran Chaco, que els semblà segur perquè, format de planes inundades i envaïdes de mosquits, no excitaria la cobdícia de ningú. Però, tot just començats els treballs de sanejament, vetaquí que Bolívia i Paraguai es disputen aquelles terres.

Les primeres bombes de l'aviació boliviana les han rebudes els extremadament pacifistes mennonites.

Conversa franco-austríaca

El centenari del rei de Roma s'ha celebrat amb un àpat, entre altres actes commemoratius. El fogós polemista Henri Béraud, que hi assistia, seia al costat d'una contessa austríaca.

Aquesta, parlant d'arquitectura, va posar Schönbrunn i els palaus vienesos per damunt de tota l'arquitectura francesa, antiga i contemporània.

—Bé, però — insinuà Henri Béraud — Versailles, Chenonceaux...

—Què, Versailles, Chenonceaux?... —féu la contessa. — Tot plegat, res! A Viena tenim millors fatxadets, els balcons més rics... I de més a més, totes les nostres escales són de doble revolució...

—Com la vostra monarquia — interrompé Béraud.

UN GRAN PAS ENVERS LA PAU

L'acord russo-polonès

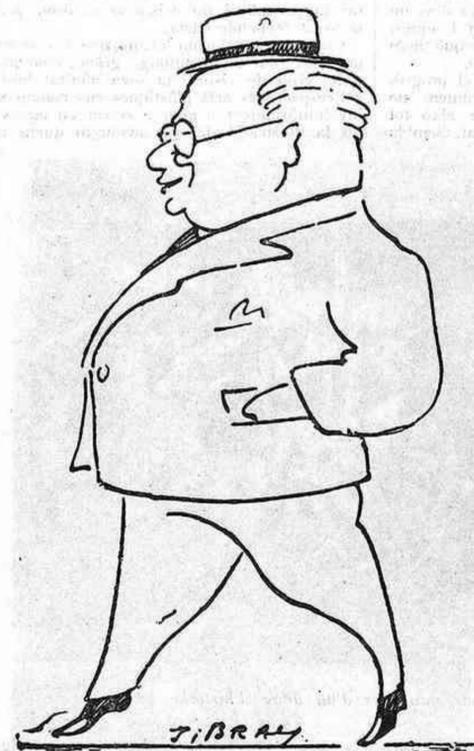
No ens sembla que hagi estat remarcada tota la importància de l'acostament verificat entre els governs de Varsòvia i de Moscou, l'abast dels quals va més enllà que la dels acostats pactes d'arbitratge i de no agressió que tenen en substància un valor molt relatiu, gairebé tant com aquell compromís germànic de respectar la neutralitat belga que existia abans de la gran guerra i l'eficàcia del qual es va veure a l'hora dels fets. No. Aquella entesa entre aquells dos governs, que semblaven haver

amb els de les altres nacions europees. Poincaré, aleshores cap del govern i ministre d'Afers estrangers de França, i que comprenia quines conseqüències podia tenir estendre la invitació a aquells dos governs, els quals — i certament no sense raó — considerava oportú tenir encara en quarantena, primerament s'oposà al desig del Foreign Office, i després proposà un ajornament de la conferència per a millor temps. Però Lloyd George no va creure poder adherir-se a la proposició de Poincaré, i la conferència tingué lloc. França no volgué abstenir-se de pendre-hi part; però Poincaré no es mogué de París, fent-se representar per una delegació amb Louis Barthou de cap i l'ambaixador Barrère.

Cap altra conferència no ha estat mai convocada tan inútilment. A despit dels esforços de Lloyd George, secundats pel ministre de l'Exterior italià Schanzer, des del primer moment es comprengué que no era pas ocasió de discutir les qüestions més greus. Els delegats russos i alemanys, que eren objecte de la més viva curiositat, no mancaron de fer proposicions que foren rebutjades per unanimitat. Però aquest treball dels representants de Berlín i de Moscou, homes hàbils i astuts, en les reunions de la conferència, no tenia més objecte sinó distreure l'atenció general sobre les xarxes, que, en una radiant villa de Rapallo, teixien en dany dels altres països units allí.

La conferència es oclugué míserament. La seva fallida no pogué ésser atenuada amb una de tantes ordres del dia que no diuen res, però salven les aparences. Fou ni més ni menys que una bancarrota.

D'entre totes aquelles ruïnes sortí, en canvi, precisament allò mateix que hom no volia i no s'esperava, l'aliança russo-germànica, d'acusat caràcter militar.

Litvinoff

d'estar perpètuament separats per unes tradicions seculars i unes diversitats de concepció política, és basada sobre la comunitat d'interessos i sobre una recíproca voluntat d'eliminar qualsevulla motiu de conflicte.

La nostra opinió és que la Rússia bolxevista encara que posseeix un dels exèrcits més formidables del món, i malgrat els seus rampells bel·licosos, té en realitat intencions pacifistes, i això per esperit de conservació, ja que una guerra — baldament tan sols s'iniciés — trontollaria tot l'edifici erigit sobre els fonaments de Lenin i dels seus sequaços. Pel seu cantó, Polònia, que, després d'un segle i mig de desmembrament del seu territori i d'heroiques però infortunades temptatives acomplides pels seus fills, ha pogut finalment recompondre la seva unitat nacional, exposada a l'odi feroç d'Alemanya, no podia, en el seu comprensible desig de seguretat i de pau, deixar d'acceptar una conciliació amb Moscou, que, en tot cas, li elimina tot perill envers la frontera oriental. Amb l'estipulació dels recents acords entre Polònia i Rússia s'ha constituït un veritable coixí, format per una faixa de terreny d'una amplada de vint quilòmetres al llarg de la frontera russo-polonesa, zona que ha estat totalment evacuada dels seus habitants. Aquest anomenat coixí, en cas de conflagració, no permetria a Alemanya de comptar amb un ajut rus, segons els acords presos per Wirth i Tixerin al conveni de Rapallo, abans de la signatura del tractat que porta el nom de la bella ciutat lligur.

D'altra banda, la nova situació creada amb l'acostament entre Polònia i Rússia deu ésser lògicament considerada com la fi, i no solament en esperit, del famós pacte de Rapallo.

No hi ha hagut cosa més sorprenent, i al mateix temps més curiosa, que l'origen d'aquest tractat, que al seu temps alçà força soroll en la premsa europea.

Era en el període en què les conferències internacionals es subseguien l'una a l'altra a breus intervals, sense que d'altra banda es pogués arribar a algun acord seriós per a un definitiu arranjament europeu. En la primavera de 1922 en tingué lloc una a Gènova, per iniciativa dels governs de Londres i de Roma. Lloyd George volia portar a aquesta conferència una nota nova, i procurà que hi participessin Rússia i Alemanya. Era la primera vegada que aquests governs haurien tingut contacte

Deu anys han passat des d'aleshores. Molts esdeveniments s'han succeït. La pau ha estat més que mai amenaçada, però en el seu favor també s'ha treballat de ferm, especialment per part d'Aristide Briand, que hi dedicà totes les seves energies, fins al darrer moment de la seva gloriosa existència.

Més que en les consuetudinàries reunions internacionals, el Quai d'Orsay ha obtingut resultats pràctics i felïços en les negociacions directes. Recordem que, no sense sorpresa, fou el Quai d'Orsay qui l'any passat estipulà el pacte de no agressió i arbitratge amb Rússia, encara que la seva validesa fou subordinada a les conclusions d'un d'annex que els governs de Varsòvia i de Moscou. I consegüentment ha estat el Quai d'Orsay qui ha recolzat l'habilitat ministre polonès de l'Exterior — un dels puntals de la Societat de les Nacions — Zaleski, en els tractats amb Litvinoff.

Es evident que la cessació de l'aliança russo-alemanya contribuirà a limitar, malgrat les fanfarronades hitlerianes, les esperances alemanyes en una pròxima absurda guerra de revenja, i, per connexió de causa, a refredar tots els esperits bel·licosos d'una part d'aquell poble. També és fàcil de comprendre com el canvi d'actitud de Moscou hagi estat degut, en bona part, a la ràpida creixença del partit social-nacionalista, de netes tendències anticomunistes, i per tant enemic del règim existent a Rússia. Els social-nacionalistes, al contrari del govern polonès, no primflen tant en les distincions entre política interior i política exterior d'un país. Els seus aliats naturals són els feixistes. No n'hi pot haver d'altres.

Qualsevulla que siguin els factors que hagin portat a l'acostament entre Polònia i Rússia — molts dels quals encara no són coneguts, probablement — el fet cert és que l'acostament constitueix un autèntic i no efímer pas donat en l'aspre camí de la pau.

La humanitat ha de sentir gratitud a aquells que n'han permès la realització, des de Briand i Herriot a Zaleski.

TIGGIS

ESPECIALITAT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèf. 11655

¡NERVIOSOS!
 Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, indigü corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigiu-vos i transmeteu 0'25 ptes. en segell de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Söke-targ, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

LA

COSA MES ANTIGA I MES MODERNA QUE HI HA AL MON ES UN BRILLANT.

JOIER J. ROCA

Rambla del Centre, 33 • Passatge de Bacardí, 2

EL CINEMA

ASPECTES HISTORICS

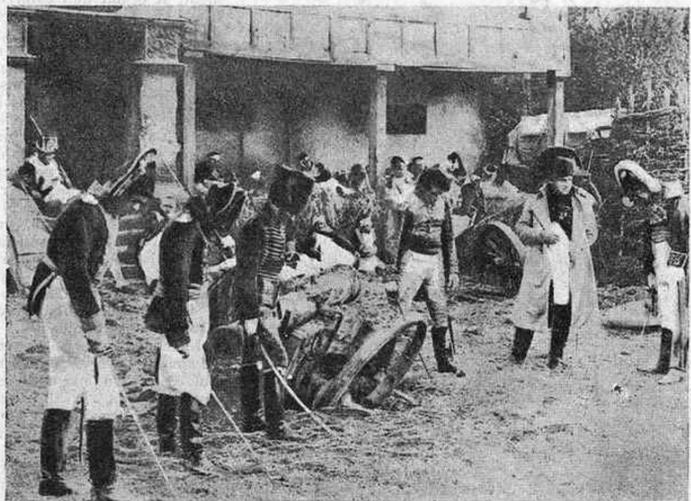
Etapas del cinema

El cinema és un art prou novell, perquè tota temptativa de judicis estètics amb preocupacions teoritzadores, a l'entorn d'ell, tingui avui encara un caràcter transitori ben manifest. El cinema està en marxa dins un moviment de progressió ascendent i aquest moviment és prou perceptible perquè hom eviti l'estil categoric en parlar-ne.

Som en una època en la qual el progrés tècnic ho condiciona tot. L'instrument no ha aconseguit la maduresa i per això tot el que en surt envella ràpidament. Sembla

són precisament el silenci. Si el problema de prescindir de la paraula era abir la dominant, ara és el problema invers el que condiciona la història del cinema. Cal acceptar la paraula i no deixar-se absorbir per la seva preponderància.

Com que el cinema abans que res se'n presenta com un llenguatge gràfic, com alguna cosa de visual, la seva afinitat lateral respecte les arts plàstiques ens conduïu involuntàriament a anar a cercar en aquestes la il·lustració del que avancem quant a

«...il·lustracions animades d'un llibre d'història»

com si les meravelloses cintes que ahir ens encantaven no fossin sinó realitzacions transitories, moments estimables d'una llarga evolució vers la constitució d'aquest llenguatge expressiu que ha d'ésser — i cada dia és més — el cinema.

Potser el cinema no ha assolit encara la seva més pura condició, perquè és obvi que quan un art domina la tècnica i s'afirma essencialment, ja per això mateix viu més enllà del progrés. El moment històric podrà marcar les condicions materials; entorn d'elles podrà parlar-se d'enriquiment successiu, d'habilitat creixent, fruit de l'habitud i de l'estudi, però mireu com Rafael, Shakespeare, Mozart o Stendhal demostren que hi ha una pila d'activitats artístiques que a cada instant són capaces de realitzar moments definitius. I el cinema deu mirar tot això com una fita, amb la persuasió que aquesta meravella que és la perfecció, li està també reservada.

Per a l'estudiós del problema de l'art, el cinema presenta una particularitat única. La seva història és contemporània. La reflexió crítica n'ha espiat totes les etapes, i tot veient el que ha succeït aquí, hom pot reflexionar sobre les condicions de tota història artística. I el que primer veiem és que hom ha arribat en el cinema a uns resultats que no eren pas cercats pels seus promotors.

Es probable que els primers que van fer cinema tinguessin l'idea que feien molt malament el que pretenien fer; però encara és més probable que el que pretenien fer era a mil llegies del que significa per a nosaltres un film com *Albada* o com *Ombres blanques*.

El cinema doncs ha estat com en la inconnècia del seu destí; neix com un avort i avança per un doble moviment de creixença i d'il·luminacions successives. Comença essent una pantomima que pateix de l'absència de la paraula per a constituir-se a la llarga en un art, les excel·lències del qual

PANORAMA

El cinema en relleu

Després d'haver-lo dotat de la paraula, hom vol dotar el cinema de la tercera dimensió, la profunditat. Ja fa molt de temps que la fotografia té resolt aquest problema amb l'estereoscop, el principi del qual podria ésser aplicat sense dificultats a la presa de vistes cinematogràfiques; la dificultat consisteix solament en la projecció a la pantalla. Hom diu que aquesta dificultat, almenys parcialment, ha estat resolta per l'enginyer americà Herbert J. Ives, dels Bell Telephone Laboratories, el qual ha presentat ja la seva memòria a l'Acadèmia Nacional de Ciències, de Washington.

Ives ha imaginat una pantalla constituïda per plaques de cel·loide juxtaposades; aquestes plaques són rectangulars, tenen la mateixa altura de la pantalla i una amplada d'un centímetre. Cada placa és corbada i el radi de la corba és especialment calculat per tal que, durant la projecció, cada ull de cada espectador rebi una imatge lleugerament diferent (aquest és el mateix principi de l'estereoscop). Les imatges són projectades des de darrera la pantalla. La presa de vistes es fa amb l'ajut d'un gran mirall còncau: l'objecte a fotografiar ha de trobar-se al focus òptic d'aquest mirall.

El procediment per ara no permet l'exploració comercial del nou invent, però des del punt de vista científic els resultats són satisfactoris i la il·lusió de profunditat obtinguda no deixa res a desitjar. Dintre alguns anys, doncs, com sol succeir amb les troballes tècniques, és probable que el cinema en relleu sigui alguna cosa definitivament realitzada.

L'únic — i el més greu — a tèmper és que aquest perfeccionament no afavoreixi les possibilitats artístiques del cinema.

El "Quixot" a la pantalla

Com anunciàvem, l'obra més cèlebre de la literatura castellana serà duta a la pantalla. Pabst la dirigirà, Txaliapin interpretarà el paper de Don Quixot i Dorville el del seu escuder.

Preguntat sobre aquest projecte, d'immediata realització, Pabst ha dit al seu entrevistador:

«*Scenario, intèrprets, découpage*, ara començarem a ocupar-nos de tot això. Encara hi ha molta feina a fer abans de donar les primeres voltes de maneta. Encara no puc dir res. Per què ha sorprès que jo faci aquest film? Txaliapin és un gran artista i *Don Quixot* és un dels temes més bells que hi hagi. Hi he reflexionat molt; el Cavaller de la Trista Figura no és, en el fons, molt més humà i emocionant que el seu escuder, un personatge força odiós aquest

Txaliapin

Sanxo que interpretarà Dorville, com ja s'ha dit?... Un altre detall curiós: heu pensat mai que la primera part del *Quixot* és contemporània del *Hamlet* de Shakespeare? Aquesta lluita de l'ideal contra la realitat és un tema suggestiu; hi veig molts primers plans, i alguna cosa més que l'art a seques. Començarem aviat, car Txaliapin ha de cantar a Amèrica la tardor vinent; rodarem els exteriors a la Manxa i els interiors a Niça i a Billancourt. Pel que fa a la música, és qüestió de Gretxaninoff, de Ravel, de Jacques Ibert... sobretot, espero fer una cosa que estarà bé. Després... tinc projectes dels quals seria prematur de parlar: Kreuger, potser, és un tema magnífic, però ardu; i després, no arribaré massa tard... o massa aviat? Tinc altres idees, desgraciadament irrealitzables. Però un dia ja veureu que faré un film com voldré.»

Tot creient en el talent de Pabst, la idea de filmar el *Quixot* suscita recel. Es confirmarà?

Rin-tin-tin

Durant més de dotze anys, aquest gos flop ha estat una de les estrelles més brillants de Hollywood, el precursor de tantes altres pobres bèsties que de tant en tant rodien films que volen ésser més o menys còmics.

Rin-tin-tin, que ha mort en curs de filmació de *La mascota dels legionaris*, tenia quinze anys d'edat.

Havia arribat a cobrar — és a dir, el seu amo se'ls embutxacava — com setanta cinc mil pessetes de setmanada.

Serà reemplaçat pel seu fill, que moltes vegades l'ha substituït en algunes escenes. Rin-tin-tin fou capturat a Metz durant la guerra. El seu amo, el capità Lee Duncan, se l'endugué a Califòrnia. Poc de temps després, la dona del capità presentà instància de divorci, afegint que el seu marit només s'ocupava del gos i no d'ella.

TEMPS DIFÍCILS

La situació als EE. UU.

René Clair es queixava — amb tanta justesa que les seves paraules han estat recollides i comentades arreu del món — de la servitud que l'organització actual del cinema, en mans d'una dictadura financiera, imposa a tothom que en ell i per ell treballa. El resultat ha estat l'enviliment de la producció. I el que és pitjor, els homes que havien aportat alguna cosa de personal, els directors que havien fet concebre esperances, s'han sotmès a aquella dictadura. Sternberg, Paul Fejos, Jacques Feyder, Robert

poc cap negoci. No ho havien estat mai. Però s'havia cregut que eren el millor mitjà per llançar un film. Hom havia cregut que foment els tres organismes: producció, distribució i explotació, tot aniria millor. Així, entre cinc cases americanes controlaven 3.200 cinemes, alguns com el Roxy de Nova York, d'aquell luxe americà tan insolent, que s'empassaven els milions com aigua. Així es creia assegurar un mercat als films; naturalment, trobant-se els millors cinemes ésser de propietat de les cases productores,

Filmació simultània de dues escenes d'un famós film

Wiene, Clarence Brown i tants d'altres semblen no seguir ja les directives del seu esperit, sinó les imposades pels magnats de la indústria cinematogràfica, que inunda el món de films banals, calcats els uns sobre els altres, d'un nivell artístic baixíssim.

Doncs bé, el sorprenent és que aquest rebaixament sistemàtic del cinema en profit de les necessitats comercials, en lloc d'augmentar la seva puixança financiera l'ha minvada de tal forma que, actualment, el cinema com a negoci passa per un moment crític del qual costarà de treure'l. I, com és fàcil de comprendre, la crisi afecta més intensament la indústria cinematogràfica nordamericana, per tal com és la que té més capitals emsercats.

Dos anys enera, els banquers americans no vacilaven a posar els milions que fos a la disposició de les firmes cinematogràfiques. Ara, ni volen sentir-ne parlar. Entre les moltes indústries que trontollen als Estats Units, hi ha la cinematogràfica. Només cal mirar la pàgina de borsa de qualsevol diari nordamericà per veure a quin preu es cotitzen les accions cinematogràfiques. N'hi ha que en un any han baixat de 105 dòlars a 2 1/8, de 64 1/2 a 1 1/4...

S'ha acabat aquells temps en què el nom sol de la indústria cinematogràfica americana evocava xecs de set xifres, i tot anava en proporció semblant. Tal film havia costat tants milions; tal estrella cobrava tants milers de dòlars per setmana. Res no sorprenia ja en aquest ram. Tothom estava disposat a empassar-se qualsevol enormitat i quedar bocabadat d'admiració davant el geni comercial i l'eficàcia dels mètodes ianquis aplicats a la que semblava una de les branques més importants de l'economia nordamericana.

Tot això era realitat fins a un cert punt, fins a un cert temps, millor dit.

Hi hagué, és cert, industrials del cinema que en poc temps guanyaren molts diners, films costosos i molt guanyats ràpidament, sots d'estrelles al costat dels quals les llistes civils dels governants semblaven magres.

Avui, però, a la llum de la crisi, hom s'ha adonat que la luxosa fatxada de la indústria cinematogràfica americana amagava el desori més complet. Els balanços de les companyies acusen uns déficits astronòmics; moltes d'elles no troben crèdit a les banques; d'altres estan ja intervingudes judicialment.

Les grans sales de projecció, la majoria propietat de cases productores, no són tam-

la qualitat dels films tenia poca importància. Però el públic ha acabat per adonar-se'n, i adhuc el babbitt del Middle West ja comença a mostrar-se cansat de les pel·lícules que li ofereixen; troba que a Hollywood tothom, productors, directors, escenaristes, estrelles, s'han anquilosats en uns mollos massa coneguts. Hom no sap sortir de la monotonia més aclaparadora, de les trepes més gastades. Des del punt de vista artístic, el cinema s'ha parat en un punt del qual no es mou. I el públic s'ha cansat, una tercera part dels cinemes ha hagut de tancar les portes, un film ja no s'amortitza de pressa (de vegades, de cap manera), les companyies han començat una política de reducció brutal de despeses.

Una de les mesures ha estat desempal·legar-se dels cinemes, però això no ha estat del tot possible. Per això molts han estat tancats, i els que han passat a mans d'un propietari independent han agreujat el mal, ja que el nou explotador de la sala ha hagut de mirar més prim en la qualitat.

Actí s'escau el mal principal. La qualitat és inferior. El parlant, que al principi havia donat ombres mostres que demostraven els grans recursos de què podia disposar un bon director, s'ha dedicat a saquejar novelles i obres de teatre, sense triar ni tenir en compte llurs possibilitats cinematogràfiques. I ja és sabut que el cinema sonor resulta caríssim de producció.

Es comptava que el consum americà pagava les despeses de producció; l'exportació a l'estranger proporcionava els beneficis. Però aquell s'ha reduït i aquesta també. Molts països estrangers, per tal d'afavorir la producció nacional respectiva, han limitat l'admissió de films americans.

Què fer?, es pregunten els magnats de la indústria cinematogràfica americana, molts d'ells jueus que, amb l'adaptabilitat pròpia de la raça, produïen americà cent per cent. En casos així, com és natural, es parla de reorganització; però per a reorganitzar fan falta diners, i la indústria cinematogràfica no troba crèdit en un país profundament tocat per la crisi més gran de la seva història.

Però el cinema és massa important, en tots els aspectes, per no superar aquesta crisi. Actualment, és una necessitat d'un públic vastíssim i, com a indústria, té massa capital compromès perquè no s'intenti de salvar-lo.

J. S.

PUBLIC CINEMA
 Passellg de Gràcia, 57 - Telèfon 79681
 Sessions continues:
 Tarda, de 4 a 8 i mitja i nit, de 10 a 12
Bufaca, una pessefa
 Noticiari - Reportatge - Documental
 FRONTERES DEL CEL (Documental)
CATIFA MÀGICA ("Fox")
POT-PORRI NEOYORKI (Represa)
 Equip sonor R. C. A. Photophone

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

AGUMULADORS "Exide"
GARAGE ELECTRIC
 CARRER MOYÀ (ARIBAU I DIAGONAL)

JOSEP PALAU

Saló Catalunya || Capitol Cinema
TEMPORADA DE GRANS REPRESSES A PREUS REDUÏTS
 ||
Avui dijous, divendres, dissabte i diumenge
NACIDA PARA AMAR
 per CONSTANCE BENNET
SU HOMBRE
 per HELEN TWELVETRESS
TODA UNA VIDA
 EN ESPANYOL
 per CARMEN LARRABEITI
INTROMISION
 per CLIVE BROOK
 Preferència 1'50 pessetes
 General 0'75 "

EL TEATRE

AL GOYA

«La Serrana de la Vera»

Aquesta interessant figura de la serrana hermosa i ben plantada, ferotge i traïdora, saltadora de caminants, matèria de tradició popular i assumpte d'un grapat de poemes cultes ja des dels començaments de la literatura castellana, fou presa per diversos autors del segle XVII com a motiu per a les seves obres teatrals.

Vélez de Guevara (1578-1645) fou, però, el que es féu càrrec d'aquella suggestiva creació popular amb tota la seva força i tota la seva magnitud tràgica. Partint de la cançó popular estremenya que li dona el personatge damunt un fons viu i palpitant, endega l'acció del drama i la condueix fins al seu desenllaç, implacablement, sense pietat ni peneïment de cap mena. Iniciada l'acció, els esdeveniments es traven i es descabdellen rigorosament tal com necessàriament tenien de descabdellar-se en la lògica dramàtica del seu temps.

La Serrana de la Vera de Vélez de Guevara és una de les obres més característiques del que era el teatre castellà llavors. Com a tal, dubtem que Margarida Xirgu hagués pogut trobar cap altra comèdia o drama que ens posés d'una manera tan íntima en presència d'aquell feix d'idees, passions i sentiments que xarboaven en l'ànima d'aquella Castella dels començos del segle XVII, primitiva i violenta, desmesurada i èpica, tota fardada de l'orgull de la reconquista i de les flamants institucions que es creaven, l'una darrera l'altra, després d'aconseguida, la unitat nacional i la uniformitat confessional, i de la supèrbia d'aquell imperi que tot just creat ja comença a esquarterar-se sense que ningú se'n volgués adonar.

Tot el repertori ideal i sentimental de l'època que, amb una generositat sovint esplèndidament recompensada i força vegades obligada i menyspreada per aquells a qui afavoria, els dramaturgs i comedïògrafs del temps abocaven en les seves produccions, floreix i s'expandeix en el drama que comentem.

De totes aquestes idees, es parteixen el domini de l'obra dues de les tres que durant aquell període foren els imprescindibles i indeclinables llocs comuns del teatre castellà. El venjament de l'honor ultratjat, la submissió al rei i el sosteniment de la fe catòlica.

D'aquests tres temes damunt els quals tenia de jugar el talent i la imaginació de tots els dramaturgs castellans d'aquell segle, Vélez de Guevara deixa de banda — val a dir que l'assumpte no li'n donava gaire avinentesa — la defensa de la fe. L'honor ultratjat troba la seva venjança — de manera ben original i inopinada — en la resolució que pren la mateixa mossa que ha estat víctima de l'ultratge. I la submissió infrangible al rei, tant a la seva persona com a la seva autoritat, que s'estenia a tot el que d'ell dimanava, la justificació dels seus punts de vista i la glorificació de la seva justícia, apunta en diversos indrets de l'obra i té el seu coronament en l'escena final.

Es a dir, Gilda, amb el seu jurament — inspirat en el del marquès de Màntua (sonor ressò de *Romancero*) —, obra d'acord amb la consciència i amb el sentir del seu públic i troba en aquest tota la simpatia necessària per arribar a ésser als seus ulls una heroïna.

Les fetes que es segueixen d'aquell jurament, però, esdevenen una veritable malvestat per al poble i el mateix públic que simpatitzava amb Gilda comprèn que no poden quedar impunides. La justícia del rei hi ha d'intervenir, representada per la Santa Hermandad, i la culpable en serà castigada. Però això no arriba fins que Gilda ha pogut venjar el seu honor matant l'home que la va enganyar.

Llavors, la justícia del rei pot executar el seu comès. Gilda, que havia jurat matar

tots els homes que se li posessin al davant fins a poder fer-ho amb el seu seductor, s'havia trobat amb el rei inermes i a la seva mercé, però no el va matar perquè el rei no és un home, el rei és com Déu.

I com que la justícia cal que sigui feta, i el rei no pot pas desautoritzar la Santa Hermandad, recent creació seva, el matrimoni reial arriba al lloc del suplici just quan Gilda acaba de morir assagada pels quadrellers.

Es clar que aquest conjunt de punts de

Margarida Xirgu

vista, idees i sentiments, tan particulars i característics del teatre clàssic castellà — el més particularista que hi hagi —, tan diferents d'allò que pot lligar amb la sensibilitat i els gustos del públic actual de tot arreu del món, combinat amb el mateix llenguatge de l'obra, el seu repartiment d'escenes, la successió d'aquestes, ràpida i diversa, la seva manca de lògica per a un temperament actual, són coses més pròpies per desorientar l'espectador quotidià del nostre temps — i fins algun crític documentat i tot — que no per engrescar-lo excessivament.

Però Margarida Xirgu, presentant-nos aquesta Serrana de la Vera, i amb les seves actuacions d'altres vegades a la nostra ciutat, s'ha fet creditora al nostre agraïment perpetu. No serà la primera vegada que es digui des d'aquestes mateixes planes que les seves curtes temporades al Goya es pot dir que són l'única cosa que d'un cap de l'any a l'altre ens permet de veure una mica de bon teatre. Les seves resurreccions dels clàssics castellans — en les obres més oblidades —, amb tota dignitat i amb un bon gust segur, es fan creditores de tota lloçana.

Tot el traçat de La Serrana de la Vera sembla indicar-nos que està feta pensant amb el llum del personatge principal, cosa que ve corroborada pel mateix Vélez de Guevara, que dedica l'obra a l'actriu Jusepa Vaca (que lo hará muy bien, com ens fa saber en alguna anotació). I aquest personatge central, pel llum del qual està escrita l'obra, troba en Margarida Xirgu una magnífica realització.

Quant a la presentació, acurada i simplificada. Tots els altres personatges troben una interpretació correcta. Trobem, però, una certa irregularitat en la dicció dels versos, que caldria esmenar. Els bells versos de Vélez de Guevara, en la seva riquíssima diversitat de metres, amb la seva pompa i la seva punta d'abarrorament, si no han d'ésser cantats, precisament, cal que siguin ben dits, ben tallats on cal, ben accentuats i, sobretot, ben entesos per aquell que els diu.

JOAN CORTES

LLANTERNA

ESCENOGRAFIA. — En la darrera presentació de Margarida Xirgu, al Goya, es posà en escena una obra de Luis Vélez de Guevara — *La Serrana de la Vera* — que es comenta en un altre lloc. Luis Vélez de Guevara, autor del XVII espanyol, deixeble de Lope de Vega, dona a la seva obra la mobilitat d'un film; és una successió rapidíssima de quadros i d'escenes... L'escenografia, però, no és gens complicada. Un teló de fons; uns bastidors senzillíssims... Contemporàniament a la naixença de l'obra l'escenografia ho era molt de senzilla. No hi havia teló de boca — per això els personatges quan l'obra s'acaba han d'explicar al públic «que s'ha acabat»; caracteritzacions molt barroeres, decoracions molt simples...

Perquè tot en el teatre clàssic és una creació de les paraules dels personatges. És el verb qui crea l'acció. A diferència del teatre romàntic que s'ha de valer d'una escenografia carregada de trons i de llamps per a suggerir emocions a l'espectador.

Verb, creador. «En el principi, diu l'Es-critura, era el Verb.» En el principi, diuen els romàntics, era l'escenografia. De manera que quan els teatristes d'avantguarda volen prescindir de l'escenografia, s'enfonsen més que ells no s'ho pensen en el teatre clàssic. Entre un actor que recita una ària d'alpinisme líric davant d'una decoració realista, i un altre que reciti allò mateix enfilat dalt d'una cadira, és molt més clàssic — i antic — aquest darrer. Cosa segurament insospitada per a l'entusiasta subvertidor de les coses «corruptes».

SOBRE UN TEATRE particularment orientat ens caldria sentir-nos una mica pessimistes a casa nostra. No pot pas dir-se que la nostra Renaixença estigui desproveïda de teatre; els plans que, referits a la novel·la, estaven de moda fa alguns anys, no podrien pas aplicar-se a aquest aspecte particularment nodrit. El que no sabríem veure és si — salvant dues o tres excepcions — actua sobre el teatre la força depuradora i enlairadora que presideix per exemple, entre nosaltres, els treball poètic. Hom podrà dir-nos que la matèria és diversa i que pesa, immediatament, el sentit popular sobre el filó dramàtic. Però caldria contestar aleshores que tot i tenint en compte aquesta observació, les direccions són excessivament divergents.

Es evident que el nostre teatre no ha trobat — seria molt difícil — el seu Carles Riba, el seu López-Picó. Ni tan sols el seu Josep Carner o el seu Josep Maria de Sagarra. (Ben entès que no ha estat el teatre que ha trobat aquests poetes, sinó que han estat els poetes que, a canvi de qui sap les concessions, han trobat un teatre.) Teatre que tampoc ha sabut trobar — ni en somnis — el seu J. V. Foix, per exemple...

CRIOLLISME... Quin esforç més terrible i grotesc el d'aquests sarsuelers cubans del teatre Nou per a semblar blancs, just al moment que Europa arriba a cotitzar espiritualment i pràcticament el negre.

EL FET DIFERENCIAL? Mentre les girls de les revistes madrilenyes aixequen la cama cadascuna al seu caprici no hi ha res a fer, amics. Act — orfeons, cobles, sardanes — som collectivistes, i les girls barcelonines saben que retardar una dècima de segon el moviment és no solament un acte antiestètic, sinó un afer de sabotatge.

D.-P.

LA MÚSICA

La S. I. M. C. a Viena

(Continuació)

La inauguració oficial del desè festival de la S. I. M. C. tingué lloc a la gran sala de festes del Palau de la Municipalitat de Viena, el dia 16 de juny.

A la nit, concert inaugural, de gran orquestra, a la sala principal del Konzerthaus. Tenen la paraula sis compositors, en representació de cinc nacions: Suïssa, Rússia, Txecoslovàquia, Catalunya i França.

Gran parada de directors: Ernest Anser-

concertant, l'obra abunda en problemes genuïnament pianístics de solució lluida per a un concertista de talla. Obté un èxit brillant.

Miroslav Ponc, un deixeble d'Alois Haba, representa l'escola txecoslovaca de composició basada en el sistema de quarts de to. El seu *Preludi per a una tragèdia grega antiga* causa una certa perplexitat. Els comentaristes es posen mútuament en situació apurada amb la pregunta que va de boca en boca: «Heu percebut els quarts de to?» La majoria conessa, en confiança, que no. I no és estrany. Com serà possible, em demanaréu, produir intervals de quart de to amb els instruments normals de la nostra orquestra? I Ló: Ponc ha trobat una solució que té, almenys, el mèrit de la simplicitat. La corla està dividida en dos grups, un dels quals adopta prèviament una *scordatura* més alta d'un quart de to que l'altra, la normal. En el grup d'instruments de vent la mateixa relació és obtinguda gràcies a un harmòniom Förssted que pot produir tota l'escala dividida en 24 quarts de to. Ara bé: cada un d'aquests grups només està encarregat de produir successions d'intervals normals, de to i semitò, o múltiples d'aquests, i únicament la confrontació d'un grup amb l'altre dona relacions inferiors o superiors d'un quart de to als intervals normals. O sigui que el bicromatisme actua, gairebé exclusivament, en l'ordre vertical, en la simultaneïtat d'intervals harmònics. I a l'oida, acostumada a certa elablitat d'entonació en l'harmonia, a l'orquestra, no li ve, es veu, d'un quart de to. Instintivament redreça les alteracions bicromatístiques, interpretant els acords en el sentit que li és més familiar. La solució Ponc és, doncs, bon tros il·lusòria. Musicalment, però, la composició té qualitat i és rica d'inventiva.

Viena. — Schönbrunn

met (Ginebra), Ottokar Jeremias i Karel Ancerl (Praga), Anton Webern (Viena) i Roger Desormière (París). Solistes: Walter Frey (Zurich), pianista magnífic que defensa bravorament el concert per a piano de Lopatnikoff; Stanislav Novak, el magistral concertino de la Philharmonia de Praga té confiada la interpretació del concert per a violí de Karel Haba, germà d'Alois Haba, el famós campió txec de la música bi-policromàtica, basada en diversos graus de fraccionament de l'interval normal de semitò del nostre sistema temperat. I, per fi, saludada amb la més espontània simpatia de la sala, la nostra admirable Concepció Badia d'Agustí.

Siguim' permès, abans que tot, de donar compte del triomf esclatant de la nostra artista. Aquell timbre meravellós de la seva veu, la gran simplicitat i naturalitat del seu fraseig — un art que revela la genealogia d'una artista de la raça d'En Casals — i, sobretot, aquella tendresa indescriptible, intensa i emotiva, que sap donar a les melodies de la nostra terra, són, a unanimitat de parer, la sensació i el punt culminant del concert. La sala tributa una ovació imponent a la cantatriu i demana repeticions.

Un detall donarà idea de la forta impressió que causa: al dia següent un petit públic de personalitats destacades es reuneix a la sala Bösendorfer, expressament per a tornar a sentir la nostra cantatriu, en uns moments en què l'abundància de manifestacions musicals posa a prova de resistència la curiositat, l'apetència i els nervis dels congressistes. Vull retenir només els noms d'Alban Berg, Anton Webern, Erwin Stein, Ansermet, Dent, Clark, Rufer, Prunières, Casella, Egon Wellesz, Alois Haba i Krenek, per a indicar la «qualitat» del públic que ratifica amb entusiasme el triomf de Concepció Badia d'Agustí. El professor Guido Adler, patriarca de l'escola moderna de musicologia a la Universitat de Viena, fou l'organitzador espontani i improvisat de la sessió. Si ella volgués acceptar, aquest hivern cantaria a qualsevol capital.

I ara, tornem al concert. Conrad Beck, el jove compositor suís-alemany, pròxim al grup d'Honegger i afí a la manera de Hindemith, presentava una composició simfònica que porta el títol evasiu d'*Innominata* — justificat pel caràcter de rapsòdica improvisació que preambula una mica ençà o una mica enllà dels límits concrets de diversos patrons formals tradicionals. Música de sòlida factura i vigor contrapuntístic, en la qual s'expressa un temperament auster, cantellut, adust a estones.

El concert de Nikolai Lopatnikoff interessa per la seva gran vitalitat rítmica i el color nacional accentuat d'alguns temps, antídote eficaç d'una tendència lineal entesa en un sentit essencialment figuratiu i fàcilment formulista. Animat d'una autèntica vena

cepciona amb un concert per a violí i orquestra, en dos moviments de la més intrincada disposició formal i escassa originalitat d'idees. L'estil atemàtic es tradueix pràcticament en una mena de prosa espessa i invertebrada.

De l'obra meva, que figurava a continuació en el programa, no sóc jo, evidentment, indicat per a parlar-ne. Abusant de l'ocasió i de les columnes de MIRADOR, em permeto, no obstant, de donar al lector una notícia totalment interessada (!). Les meves composicions fins ara manuscrites, i les que escriuré — si Déu vol — en els cinc anys pròxims, podran ésser adquirides a la Universal-Editio, de Viena, que n'és editora i propietària. (Perdoneu l'anunci.)

I acabem amb el primer concert: Claude Delvincourt (París) té el final del programa amb una suite d'orquestra titulada *Bal vénitien*, d'una enginyositat robusta i poc selectiva. Roger Desormière la dirigeix amb nervi i elegància, sense vèncer, però, la indiferència de la sala.

ROBERT GERHARD (Seguirà)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(CANTÓ DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON **14856**

Novetats de cautxú per al bany i la platja
Gorres - Sabatilles - Jocs de mar - Pirogues - Cinturons

«Cautxú Català»
Corts Catalanes, 615
Ronda de Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Teleg. «Carburol»BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILÈN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANÈS; FERRO SILICI :: SOCARRIMAT; SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI ■ Màxima rapidesa
Màxima qualitat
ARCS, 7 : TELÈFON 18664 : BARCELONA

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

LES LLETRES

ELS LLIBRES

Domènec Guansé : *Les cadenes d'Eva* (Llibreria Espanyola). —
J. M. Francès : *La guerra dels Sants* (Col·lecció Lluita)

No caldrà pas fer gaires esforços per a convèncer el públic català que en Domènec Guansé hi ha, latent, una autèntica vocació de novel·lista. La seva tasca discreta i absorbent de crític literari i teatral en diversos diaris i revistes pot haver-lo desviat alguns anys del camí triat per la seva íntima preferència, però és segur que l'instint del novel·lista (recordo que Guansé, periodista tarragoní, es revelava fa uns deu anys amb una novella curta) triomfarà sempre per damunt de totes les seves ocupacions i l'empenyerà, després d'aquesta primera novella llarga, a escriure'n d'altres. Confesso que la lectura de *Les cadenes d'Eva* m'ha sorprès de cop: m'havia avesat a la idea d'esperar veure sorgir en Guansé un novel·lista eròtic, a la manera una mica corrompuda de Rachide, Jean Lorrain o Pedro Mata, tal com la seva producció anterior, i singularment *La Venus de la Carera*, semblava presagiar — i ara ve a tomb recordar que Esclarias ja dedicà tot un article a la *Revista de Catalunya* a parlar d'aquesta classificació de Guansé, i de la necessitat que tenia la literatura catalana de la creació d'un gènere parell, i resulta que Guansé ens ha ofert una novella que no vacillaria a qualificar de moralista. És clar que aquest qualificatiu no comporta el retrat tan justament aplicat als que confonen les planes d'una obra de ficció amb una trona, però tanmateix la intenció de Guansé sembla no haver estat altra que reflectir, a través del lent procés de la davallada d'Eva, tots els problemes que l'actual situació de les noies burgeses comporta, amb una sèrie d'observacions assenyades sobre els inconvenients de la vanitat i el desenfeinament nociu que esdevenen l'única missió de les noies solteres a les petites ciutats (tot llegint l'obra sentiu que si Guansé no hagués situat l'acció a Tarragona, com sembla traslluir-se del text, sinó a Barcelona, tot l'argument fóra impossible), i que les fa obsessió amb la dèria del bon casament o desfer-se en somnis d'irreal erotisme.

Tot el que l'estudi psicològic del personatge central té de real i ajustat, tenen d'imprecisos i poc fonamentats els caràcters dels homes que teixeixen al volt d'Eva les cadenes dels seus somnis de vanitat o d'encís sensual: Carles, Ernest, Eduard, Max, són éssers sense gaire personalitat, només entrevistos a través dels contactes fugacis i diversos que mantenen amb l'heroïna. En canvi, la tia abúlica i impotent, l'esbós de l'avia tollida, i sobretot Teresina, la minyona, tenen prou relleu per a jugar amb tota lògica el paper que els adjudica el novel·lista.

L'estil, en aquesta novella de Guansé, canvia també els viarans que seguia en les seves anteriors produccions. Esdevé tendre, poètic a estones, i s'embadaleix davant dels espectacles del món i de la vida sana i rústega, lliscant en canvi molt lleugerament per damunt de les descripcions realistes que abans donaven el to de moltes de les seves narracions. La prosa és seguida i elegant, sense allargament excessius, encara que potser de vegades amb un punt de barroquisme.

Si Guansé desorientava una mica amb el canvi de to dels seus arguments, J. M. Francès ha seguit, amb lleugeres desviacions, fidel a la tècnica novel·listica que demostrava en *La Rossa de mal pel* la seva revelació com a escriptor català. La seva nova obra, *La guerra dels Sants*, ha vingut a confirmar els averanys que la publicació de la primera novella suscitava. No cal negar que en Francès hi ha un veritable

tramp de novel·lista: potser la seva traça extraordinària a complicar els arguments, a fer-hi intervenir dotzenes de personatges i a establir simbolismes una mica gratuïts el farà qualificar més aviat de fulletonista, però tanmateix ja és alguna cosa que les condicions al·ludides hi siguin. La fantasia és una de les dots principals que necessita un creador de ficció literària, i no és excessiu recordar que amb qualitat com les que he nomenat, posades al servei d'un gran

Domènec Guansé

talent i d'un estil de mestre, Balzac construí *La Comèdia Humana*, i que, en un pla inferior, Dumas pare bastí un rengle respectable de novel·les que encara — i per molts anys — fan les delícies d'un públic vastíssim. Ara, que potser a J. M. Francès la seva facilitat creadora l'entrebanca de vegades amb un excés de personatges i d'episodis. Si comptéssiu el nombre de successos (i empro la paraula castellana, d'una suggestió més directa, i que evocarà per molta gent aquell famós setmanari de Madrid que té ara el seu parí, convenientment modernitzat, en el francès *Detective* d'André Gide) que s'estalonen en les pàgines de les dues novel·les de Francès, penso que el resultat fóra respectable i impressionant. Així, en *La guerra dels Sants* compeu un cas de vampirisme, l'explosió d'una fàbrica de piròtènia, un atracament amb assassinat i penes de mort, l'arrossegament d'un cotxe amb els seus ocupants per una rierada, ultra algun detall més que també fa el seu goig. Quant al simbolisme de l'obra, la coberta ja vol donar-ne raó: Sant Francesc, Sant Jordi, Sant Ignasi de Loiola, Lenin. Una sèrie de contraposicions que de tant en tant l'autor vol esforçar-se a justificar, cosa que de vegades arriba a mig aconseguir. L'estil de J. M. Francès, malgrat l'evident incorrecció de la seva prosa, plagada de barbarismes i construccions defectuoses, i àdhuc amb l'empitjorament d'una mala compaginació, és prou pintoresc i animat i sap mostrar-nos i escamotejar-nos personatges i situacions amb prou destresa per a fer empassar fàcilment la novella. Aquesta té alguns fragments episòdics — l'epopeia de la vida de les abelles, molt influïda per Maeterlinck, però que queda bé; les descripcions del Refectòrium i del Cafè Espanyol; i algun moment dels amors de Pere — que afermen les esperances que J. M. Francès, com a novel·lista d'ambient i realitat, sap inspirar. Però en canvi la part de novella de tesi, amb els seus jesuïtes maquiavèlics i els seus anarquistes pintorescos, falla i arriba a desconcertar el lector. Cal esperar que, una altra vegada, l'esperit autocrític de Francès ajudarà les seves dots reals de narrador i les farà triomfar per damunt de les imperfeccions que malmeten el seu esforç.

RAFAEL TÀSIS I MARCA

BAEDEKER LITERARI

Una obra mallorquina

Si no haguéssim tingut uns bons amics mallorquins i si ni fos l'amic Miquel Ferrà, que s'ha complicat en una poètica veritablement estrident en torn de *Mort de Dama*, la novella de Joaquim Villalonga, que usa el pseudònim de Dhey, nosaltres, que anem tafanejant les produccions de la literatura catalana, no hauríem tingut cap notícia d'aquest llibre tan deliciós que és un molt pintoresc quadre de gènere de l'illa de Mallorca i una obra d'indubtable valor literari.

A Palma s'han esgotat ja dues edicions de *Mort de Dama*, i el llibre és introbable. I és en realitat un llibre que tothom hauria de conèixer, tothom que s'interessi per les coses hispàniques en general, no solament mallorquines o catalanes. *Mort de Dama* és un tall vertical, és una *Querschnitt* de una petita ciutat: de Palma (95.000 habitants); podria ésser, però, de qualsevol altra ciutat peninsular. Qui no ha presenciat mai una lluita entre ateneu-istes i ateneo-istes a una ciutat catalana que té vida intel·lectual? (I totes la tenen, cal constatar-ho tot seguit, per bé que algunes podrien tenir-la encara més intensa, encara més europea.) Qui no coneix uns quants famosos caudillos polítics de gran nom històric, com el marqués de Collera en el llibre de Dhey? Qui no coneix els poetes i les poetesses que glorifiquen els ametllers en flor, la camperola eixorivida i el pastoret que canta les muntanyes? Però detenim-nos un moment per a donar alguns detalls de *Mort de Dama*.

Si més amunt hem posat la paraula novella entre cometes, és perquè per nosaltres *Mort de Dama* no pertany més a aquest gènere literari que la majoria de les pseudonovel·les franceses dels nostres dies. No és el tamany que fa la novella, sinó el fet que ens dona una imatge completa del món. D'un món, d'un món en el qual s'esdevé alguna cosa. I en *Mort de Dama* s'esdevén, en veritat, molt poques coses; no obstant, *Mort de Dama* no és menys la imatge de tot un món. D'un món petit, naturalment, d'un món que dorm, d'un món reduït, minúscul: del món mallorquí i més especialment palmès. I que podria ésser exactament el món de qualsevol ciutat catalana, si no veiéssim en la persona de la novel·lista anglesa miss Carlota Nell la irrupció d'un segon món en el tradicional món mallorquí; el de la colònia estrangera que Dhey ha sabut col·locar en el segon pla de la seva obra, com una amenaça sorda contra el tradicionalisme mallorquí que s'adorm i que, potser, ja és mort. Tan mort com N'Obdúlia Montcada, vídua de Bearn, la mort de la qual és el tema d'aquest llibre tan deliciós i d'un humorisme tan discret que podria ésser anglès si no fos més dolç, molt més dolç; si no fos precisament tan deliciosament mallorquí. No és pot referir tot el que passa en *Mort de Dama*. N'Obdúlia és mor, és mor, però molt lentament. I aquesta mort de la gran senyora feudal dona ocasió a l'autor de dibuixar, amb un pinzell refinadíssim, un retrat de la vida de l'alta societat mallorquina. Hi ha detalls que per mi seran segurament inoblidables: la família que es conquista una posició social mitjançant la tesi i la mort dels seus fills, curats a l'estranger i per uns professors suïssos cridats a Mallorca amb tota urgència, encara que sense efecte. L'aventura amorosa de N'Obdúlia amb el seu cotxer jove i beneït que no va comprendre les intencions de tan il·lustre senyora: aquesta descripció tan curta, tan senzilla, podria ésser digna de qualsevol novel·lista gran. Cal dir el mateix quant als noms propis d'aquesta narració, els noms que foren atacats precisament, ja que a Mallorca «no hi havia mai cap Bearn, ni marquesos de Collera, ni poetesses de nom jueu com Aina Cohen». A nosaltres ens agraden molt, moltíssim, els noms com N'Obdúlia Montcada, marqués de Collera, Na Remei Huguet, Na Maria de Gradoll, el nom del setmanari *Bé Hem Dinat*, del periòdic *El Adalid*... Els discursos i cartes més o menys polítics del marqués són una delícia, i les poesies de l'altíssima poetessa xueta Aina Cohen són una veritable obra mestra. No podem estar-nos de reproduir algunes estrofes d'aquestes paròdies que són un mirall per a poetes de jocs florals, de poetes locals i regionals:

LA CAMPEROLA

Camperola, camperola,
quan et miro els dematins
sota els núvols de satins,
baix l'alba blanca i vermella,

camperola eixorivida
no sé què sent dins lo cor,
camperola, camperola,
dóna'm bàlsam de consol!

O aquests versos de *Lo poema humil* d'Anna Maria, la bella masovera:

Els ametllers floreixen talment una nevada
I al llum es sent l'ave Maria.
Silenci per la plana, s'acosta la vesprada.
La gent de feina retorna a la masia...

Sentim molt no poder copiar totes les poesies d'Aina Cohen, d'aquesta brillant figura de l'autor. En altres països existeixen escriptors especialitzats en paròdies, autors de deliciosos llibres a la manera de... *Amb plumes estrangeres* (a Alemanya), *Així escriuiu vosaltres...* (a Hongria). Dhey podria publicar un dia una antologia «a la manera d'... els poetes catalans»; té talent per a això.

El llibre de Dhey té molt més interès que el d'una mera descripció més o menys pintoresca d'una classe social mallorquina. Ja el mateix fet és interessant que un escriptor anticatalanista — i Dhey ho ha dit sempre molt francament, i Alomar ho va subratllar també en el seu pròleg a *Mort de Dama* — i escriu en mallorquí que qualsevol lector català (i qualsevol estranger que sap català) pot entendre sense cap dificultat. Però *Mort de Dama* té tant d'interès per als estrangers que el Patronat Nacional de

Turisme faria bé de divulgar-la en castellà, en francès, en alemany, en anglès: creiem que tindria un èxit literari i, al mateix temps, despertaria l'interès dels estrangers envers Mallorca i el parlar mallorquí... Perquè, que sabem els estrangers de Mallorca, abans d'anar-hi? Res o poc, poquíssim. Sabem el que en sap miss Carlota Nell, novel·lista anglesa, creació de l'embruixadora fantasia de Llorenç Villalonga: «*Oh, old Spain!... Goya! Passion and mysticism... Spanish duennas... Lady's death...*» Em recordo que fa uns quants mesos, un estudiant de Madrid em va demanar si és veritat que a Mallorca les dones van pel carrer vestides com les turques, sense deixar veure més que els ulls... I si és veritat que els mallorquins són uns musulmans i jueus... Doncs, publicat a l'obra de Dhey, publicat a Espanya i a l'estranger! Acabem amb el silenci que no sé per què s'ha fet en torn d'aquesta preciosa obra mallorquina — potser sense que ho vulgui l'autor — tan catalana per la seva llengua exquisida que altres que jo sabran jutjar millor.

Amb *Mort de Dama*, Dhey s'ha col·locat entre els millors escriptors peninsulars i entre els millors humoristes europeus, al mateix temps que inicia una campanya per una nova societat, per una nova literatura mallorquina. Els títols dels capítols inspiren ja interès que no es cansa fins a l'acabament. Heus ací unes mostres de l'estil d'aquest nou escriptor català «malgrat ell mateix»:

«El venerable marqués de Collera acabava de morir repentinament a una casa de mala anomenada, i en els salons de donya Obdúlia, on arribà la notícia entrada de foc, tothom estava horroritzat. El fet, tanmateix, no era insòlit, i es recordava que el pare del difunt marqués també havia mort a ca una pecadora que li deien «la Cubana». Els Col·leres, com totes les famílies importants, fins amb això eren tradicionalistes. Les senyores no trobaven eufemismes per comentar el cas, i els gasetillers de la ciutat cercaven una fórmula per harmonitzar aquell fet amb les frases «espejo de virtudes», «cavaller cristià i exemplar» i altres. Perquè el marqués descendia d'un company d'armes de Jaume I, era cap del partit conservador, president de l'Associació Arqueològica, de «La Gota de Llet», de «El Delantal Benèfic», i, sobretot, perquè és fatal que la ploma d'un gasetiller no es pugui sostreure, sense desencadenar catàstrofes còsmiques, a l'atracció dels tòpics. A Palma existien diaris de les tendències més oposades, però qui no conegués llurs filiacions podria confondre'ls fàcilment, de tal manera es confien per la llei comú de les frases fetes. I així, mentre *El Clamor*, òrgan de les esquerres, mai no deixava de dir *el distinguit aristòcrata* si es tractava d'un Orlandis, *El Adalid*, de l'extrema dreta, no tenia inconvenient en defensar una democràcia ben entesa, si es presentava el cas. Concessions que a res no obligaven, per altra part, perquè uns i altres no es proposaven en realitat sinó subsistir.»

O les poques paraules de tota una ascensió social d'una família:

«Una família enriquida, de llinatge vulgar, aconseguia en quatre anys situar-se entre les més conegudes a causa que tots els hiverns se'ls moria un fill tuberculós. El procés, sempre idèntic, era espectacular. Primer l'enviaven a Suïssa, i els periòdics publicaven una ampla ressenya. El malalt tornava als sis mesos, empitjorat; amb els anàlisis i medicacions a què estigué sotmes escrits en alemany. Els doctors indígenes s'admiraven, un poc cohibits, com una modesta barata davant un vestit firmat per Paquin. Tot d'una de desembarcat s'agregujava. Els doctors suïssos, consultats per telègraf, indicaven una intervenció quirúrgica. Sortia un professor cap a Mallorca. La ciutat estava pendent del procés. Al dia següent de la intervenció, el malalt moria. I així tots els anys. La consideració que aquesta família de tràgics destins arribà a adquirir es patentitzava en el nombre i la qualitat, cada vegada major i més escollida, de les persones que anaven als funerals. Les nines bien, les mamàs majestuoses, creien elegant posar-se un vel negre i assistir, amb actitud modesta, a unes exèquies solemnes. Donya Obdúlia no hi mancava mai...»

Cal llegir *Mort de Dama*, de Dhey. És més que un llibre, és més que una novella regional: és un fet, una bona acció. I així ajuntem la nostra veu a aquesta de l'Alomar per a cridar: «l'obra de Llorenç Villalonga no hem de considerar-la com un rebaixament paròdic de l'alta novella psicològica, compresa en la forta dinastia literària que va de Stendhal a Proust; sinó com una superació de la factura tradicional i regional del quadre de costums. I en aqueix concepte, l'esforç és ben remarcable!»
OLIVER BRACHFELD

ACABA DE PUBLICAR-SE

FLANDES,
la Catalunya del Nord

PER

RAMON FABREGAT

Preu: 4 pessetes

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

VARIETATS

TOTA REVISTA crea un públic. És absurd de creure, per exemple, que una revista nova pot perjudicar una de vella. Ca la revista aferrada ja ha arribat a la seguretat en què es troba per un seguit d'elements imponderables — que van de les signatures grates a la tipografia simpàtica — que no es poden donar, conjuntament, més que en una sola publicació. Són aquests misteriosos subcorrents els que exalten, o tiren per terra, una obra. Quan passa això darrer és que la revista s'és suicidada. I, com a les cartes dels suïcides al senyor jutge, «que no es culpi a ningú de la seva mort». I que no hi hagi ningú tan vanitos que, displicentment, vulgui atribuir-se'n la causa.

LA CREACIÓ D'UN PÚBLIC exigeix un sentit de continuïtat. Justament perquè el seu capteniment és una obra, delicadíssima, d'imponderables, que cal mantenir en una trajectòria única. Per això hi ha una manera tradicional en la presència, àdhuc externa, de les millors publicacions del món. Tan sagrada és, en general, la matèria literària, com la tipografia. L'esperit com la forma. I si hom fa un esforç per a mantenir aquesta, més encara caldrà que el faci per a dotar d'un equip unificat d'escriptors, que si bé no donaran sorpreses extraordinàries, podran, en canvi, mantenir una línia espiritual perfecta dins la qual el lector — esdevingut amic — sap exactament fins a quin punt li és possible de portar la seva exigència.

CONTINUITAT. — És un esforç repetidament exaltat aquest de la continuïtat, o dit d'aquella manera que fou clàssica, la *santa insistència*. Insistència i continuïtat signen d'artesanía, en contraposició a les rauxes nervioses dels Inspirats, dels genials improvisadors, dels infants prodigi — tots ells tan perillosos!

Ara he llegit la darrera novella de Josep Leonart — *El sobrevingut* — que acaba de publicar Proa. Allò que més ens interessa d'aquesta novella és el rastre de l'esforç de continuïtat que l'autor hi ha deixat damunt de cada capítol, damunt de cada pàgina, damunt de cada adjectiu. Quin gran artesa de la novella — de la poesia, de la crítica — que és En Josep Leonart! S'hi endevina la silenciosa tasca d'amuntament i despullament, de barroquisme i depuració a cada paràgraf, fins assolir el resultat final, el capítol ben deixat.

Per cada minut esmerçat en aquesta feina guanya Josep Leonart moltes hores de pervivència entre la gent.

DISCIPLINA? pensem després de llegir l'article que Sebastià Gasch firmava dijous passat establint-ne la necessitat. Disciplina? Sí. Disciplina. Però sempre que aquesta disciplina tingui, en certa manera, un sentit militar; és a dir, violent. Que sigui una torsió per a la força viva; una obligació que l'esperit imposa, però, amb un esforç, si és possible titànic. Una altra disciplina — una disciplina, diríem, passiva — no interessa, perquè en últim terme tots els cadàvers són éssers disciplinats.

I ENCARA MES, disciplina la violència de la qual neix de dintre, i no pas com una imposició exterior. Que no sigui, caricaturalment, com aquell poeta que feia versos, retallant amb unes tisores uns fragments de prosa que tenien el mateix tamany.

Disciplina. Però tan graciosament, íntimament disposada des de dintre que no es vegi la trama o la tisora o la regla o el compàs.

Disciplina, sí, però no — per exemple — cubisme.

D.-P.

ALS SUBSCRIPTORS I COMPRADORS DE MIRADOR

SUBSCRIPCIÓ DE VACANCES

Els subscriptors que vulguin rebre **MIRADOR** al loc on estuegin, no han de fer més que comunicar a aquesta Administració llur nova residència, on els serà adreçat el setmanari sense augment de preu.

Igualment comuniquem als compradors al número que el vulguin rebre en la seva residència d'estiu, que hem obert un servei de subscripcions de vacances, per un mínim de 4 números, al preu corrent de 0'30 pessetes el número.

Administració de
MIRADOR, Pelai, 62, 4.
Telèfon 15300

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Excursions en Autocar

Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Nord d'Espanya

Sol·liciti opuscles explicatius

LES ARTS I ELS ARTISTES

TORNANT DE LONDRES

La pintura anglesa

Després de visitar la National Gallery, la col·lecció Wallace, la Tate Gallery, Victoria and Albert Museum, Keenwood House i l'exposició anual dels pintors contemporanis a la Royal Academy, hom pot formar un concepte bastant aproximat sobre la pintura anglesa. I dic aproximat, perquè totes les pintures d'aquests museus londinencs estan emmarcades amb vidres, i el visitant ha de

William Gandy: «La pintura ha de tenir una rica contextura, com si els colors estiguessin compostos d'una pasta de crema o de formatge.»

Amb tot i la importància que els anglesos han donat a Reynolds, considerem Gainsborough com el principal iniciador de l'escola anglesa. En els paisatges d'aquest exquisit pintor hi ha tota la substancialitat

FOTOGRAFIA

Els organitzadors de l'Exposició Internacional de Fotografia, que ha tingut lloc darrerament a Brusselles, havien repartit les diverses matèries en dotze classes: fotografia d'art; rayografia i fotograma; fotomuntatge; fotografia publicitària; reportatge fotogràfic; fotografia cinematogràfica; il·lustració fotogràfica; fotografia aèria; fotografia científica; fotografia floral; URSS; material fotogràfic.

En el catàleg, Charles Bernard ha escrit: «Fenomen estrany! Els fotògrafs, enduts per un sentiment de vanitat bastant humà, declararen un dia que la fotografia era un art, i es posaren a fer pintura en fotografia. Avui dia fan somriure els testimonis vergonyosos d'una època ja estigmatitzada en la història sota el signe de la impotència. Desviada de la seva finalitat, la fotografia ens proposa una falsificació. Calgué que els fotògrafs, reconeixent l'error dels pseudo-artistes, la tornessin als seus camins naturals i creuessin només de vetllar pel seu desenrotllament tècnic, per fer-nos descobrir, i així com una revelació inaudita, que la fotografia era no solament digna de rivalitzar amb qualsevulla altre mitjà d'expressió plàstica, sinó que era també l'expressió suprema de la veritat.»

Ha estat remarcant que aquesta darrera frase planteja tot el problema de la fotografia. Aquesta, als seus començos, no podia fer res més que cenyir-se a la veritat. Per manca de mitjans, no era possible de dis-fressar-la. Els progressos de laboratori la posaren un moment en perill. Nasqué aleshores una mena de fotografia d'art que avui ja és abandonada pels millors esperits.

De totes maneres, l'art fotogràfic actual deixa d'ésser a estones l'expressió suprema de la veritat. Hi ha tota una sèrie de realitzacions fotogràfiques que, prenent llurs elements de la realitat, els disposen de manera que donin una sensació d'irrealitat. Els noms de Man Ray i de Max Ernst, com a més coneguts, acuden tot seguit a la ploma com a cultivadors d'un gènere fotogràfic en què, a part l'habilitat tècnica, la imaginació exerceix el paper més important. En aquesta categoria d'obres d'imaginació caldrà encabar certs fotomuntatges, gènere perillós si no és manejat amb un tacte que dissortadament no abunda gaire.

Però potser no cal lliurar-se a aquests jocs de la imaginació per obtenir fotografies d'autèntic valor artístic i alhora d'un realisme absolut. S'ha tornat a descobrir que la realitat ofereix elements bells de sobres; i la tasca de l'artista fotogràfic és de copsar-los i de saber-los posar en valor.

On es comprova això és en les fotografies de reportatge que, d'un temps ençà, tenen un caràcter diferent del que abans tenia el reportatge fotogràfic. El gust actual és de captar per les fotografies sorpresa, no preparades, o que almenys no en donin la impressió. En aquest ram, a l'estranger més que ací, s'han obtingut resultats remarcables que de tant en tant trobem a les revistes gràfiques. Aquest gènere comporta el perill de deixar-se seduir pel pintoresc fàcil.

Un aspecte cada dia més cultivat de la fotografia, és el de les aplicacions publicitàries. En vista dels resultats obtinguts i tenint presents encara els innombrables horrors cartellístics que encara és possible de veure, no cal més que felicitar-se'n. La fotografia publicitària, tot i basar-se en l'element real, format per l'objecte a anunciar, permet de donar curs a la fantasia amb els trucs del fotomuntatge. Ací a Barcelona mateix podem contemplar a les vitrines del Publi Cinema unes quantes mostres reeixides d'aquesta aplicació fotogràfica cridada a un gran esdevenidor.

El veritable Picasso

Feia temps que no veïem el nostre amic. I ara, en retrobar-lo, el primer que ens ha dit ha estat això: «Vull fer un article sobre Picasso. Em podríeu deixar una fotografia? Però res d'abstracte.» Assabentat i sensible, el nostre amic és un home amb el qual es pot parlar, sense por, de pintura moderna. Podeu estar segurs que la incomprensió no impossibilitarà mai el diàleg entre ell i vos. Però no podem sospitar que ara se'n despengés amb aquesta enormitat. Perquè enormitat és la preferència per les obres realistes

com ningú, el lirisme de tots aquells esguerrats i de tots aquells arlequins esllanguits. A més, aquelles obres eren molt poc personals. Les influències s'hi descobrien en abundància. Tot allò no hauria pas trames el nom de Picasso a la posteritat. A la posteritat no hi passen els plàgiaris. Només hi passen els talents originals. Però, en 1909, quan Picasso va començar a dir quelcom de nou. I això és el que compta. Car, repetir allò que els altres ja han dit admirablement, no té cap valor. El que cal és dir alguna cosa nova. I Picasso no ha cessat de dir-ne.

En 1909, Picasso es llura a un anàlisi inflexible de la realitat, no, com els impressionistes, per a fixar-ne els fugissers efectes lluminosos, sinó amb l'afany de precisar-ne la forma. Acceptant encara el punt de partida real, Picasso analitza implacablement la natura amb l'objecte de constatar els volums, de posar-los en evidència, d'accentuar-los, de reduir-los — el tot és esferes i cilindres de Cézanne començava a estar de moda — a formes geomètriques primàries, conjugades harmònicament. En aquelles obres de Picasso, la natura no era encara violentada, era sempre respectada. (1908: *Bols et flacons*; 1909: *La briche*; 1909: sèrie de paisatges d'Horta d'Ebre.) Arriba un moment, però (1909: *Cap de dona i Arlequí*), en què aquell anàlisi de la forma, portat a les darreres conseqüències, aquell desig de descompondre els volums, d'estudiar llurs parts constituents, de reduir-los a prismes i cilindres, cons i esferes, de situar-los ordenadament en l'espai, no pogué desenrotllar-se lliurement i de manera absoluta, subjectant-se totalment a la realitat. Pi-

ARROBE Picasso. — Retrat de Massine

caso declarà el quadro i la realitat inconciliables. La realitat, per a Picasso, arribà a constituir un destorb. I Picasso es va disposar a subvertir-la al seu afany de construcció, a subordinar-la al seu desig de morfologia exacerbada (1910: Retrat de Kahnweiler). Per a aconseguir el seu propòsit, Picasso no va retrocedir davant res, va passar francament per damunt de tots els obstacles acumulats pel desig d'imitar la natura. Va permetre's totes les llibertats amb la realitat. I des d'aleshores, no ha cessat de fer un ús abundant d'aquestes llibertats.

1909-1932. Pura invenció de la intuïció, perpetu raig de la inspiració, pura creació de l'esperit... 1909-1932. Aquest és el veritable Picasso. El Picasso que, per a entendre'ns, anomenarem abstracte. Però dins aquest cicle, hi ha les obres d'una època — 1918-19 — que nosaltres acceptem i que acceptaran segurament també els enemics del Picasso abstracte. Obres que molts atribuirien a un pretès *retorn a Ingres*, però que, malgrat llur aspecte realista, eren al fons tan abstractes com les més hermètiques obres cubistes. Els que saben que, sota l'aspecte de les obres del Greco, hi ha, latent com la calor dels cossos, tot el cubisme, ja ens entindran. Obres d'un realisme obsessiu, gairebé escultòric, que no haurien estat possibles sense el cubisme, i que considerem molt superiors a tot el realisme picassà d'abans 1909. Precisament, reproduïm ací una obra d'aquell temps, gens coneguda i molt significativa.

Però Picasso es lassà aviat d'aquest joc massa fàcil. Ja és coneguda l'anècdota. Per a donar la rèplica adequada als detractors del seu cubisme, un dia se li va ocórrer de pintar fotogràficament uns grans de blat damunt una tela. La imitació era tan perfecta, que les seves gallines volien menjar-se'ls. I Picasso digué: «Per a arribar a aquests resultats, no val la pena de seguir per aquest camí.» I continuà lliurant-se a les seves especulacions formals i colorístiques, que culminen en les teles de 1932, que el número extraordinari de *Cahiers d'art* reproduïu: mostra patètica de l'evolució inlassable d'un talent inexhaustible.

SEBASTIÀ GASCH

La «Tate Gallery», de Londres

sofrir, en contemplar-les, els conseqüents reflexos. Aquesta protecció vidriada de les teles hi ha qui diu que fou motivada per preservar-les de les iredes de les sufragistes, quan amenaçaren destruir els museus si no se'ls concedia el vot. I per això els anglesos es decidiren, segons diuen, a protegir les teles de possibles ganivetades. Em sembla, però, que la causa d'aquesta protecció és per evitar l'acció perniciosa de la boira. Sigui com sigui, hem de censurar la instal·lació dels museus anglesos; perquè tot i que els vidres siguin imprescindibles a Londres, podrien, almenys, inclinar els quadros per així aminorar els reflexos.

del paisatge anglès. Gainsborough és molt més afinat, elegant i sensible que Reynolds, i sobretot molt més personal. En alguns moments Gainsborough arriba a pressentir l'impressionisme, i no sols per la seva factura divisionista, sinó pel color i l'airejament de l'atmosfera.

De Romney cal anotar el sintetisme del seu estil i la contenció colorística, però hi ha, d'altra banda, una certa fredor en la paleta i una visible sequedat en l'expressió del model.

En canvi, Lawrence falla per l'altre extrem: les seves subtils delicadeses es desinfluen com una bombolla de sabó.

De la mateixa manera que els venecians acaben el que Reynolds comença, així també podríem dir que Manet i Goya han aconseguit el que Romney i Lawrence es proposaven. I Raeburn, comparat amb els seus companys, resulta un pintor de to menor.

La pintura anglesa amb l'aparició de Constable inicia una renovació realista per deslliurar-se de l'ensucrament del segle XVIII. Constable és el primer pintor pròpiament realista. El seu lema: «no he vist mai res lleig en la natura», n'és una mostra.

El literaturisme pictòric que s'observa en les teles de Crome, en les obres de Constable ha desaparegut del tot. Per l'escola anglesa, la seva obra té una importància capital. Sense la seva aportació la pintura probablement s'hauria amanerat i saturat de delicadeses de «bon gust». Constable equival a Courbet. I la benefactora acció de Constable no es limita sols al seu país. En les escoles de Barbizon i Batignolles s'escollà la veu de Constable. Després d'ell, Jongkind i Sisley són una natural conseqüència.

Sobre la pintura contemporània exhibida a la Royal Academy, amb poques paraules ens entendrem. Direm, tot seguit, que és molt agradable, que hi ha molta traça — especialment per pintar retrats i interiors — i que la majoria de pintors anglesos mostren un gust ple de distinció, però al capdavant rarament hi trobareu la veritable consistència de la gran pintura.

Dels actuals pintors anglesos, L. Campbell Taylor i Frederick W. Elwell són remarcables en la plasmació d'interiors.

A. Stuart-Hill segueix les petjades d'un fauisme aclimatat. Reginald G. Brundrit se'ns presenta com una mena d'olotí.

I cal no oblidar, d'aquesta exposició, les obres de Brown, W. G. de Glenn, Algermon Talmage, Elizabeth M. Aitken, Cèlia Bedford, Harry Watson, Dod Procter i L. Delissa Joseph, les quals aconsegueixen alliberar-se de la distingida «normalitat» de l'actual pintura anglesa.

MÀRIUS GIFREDA

Sense voler descobrir la pintura anglesa, permeteu-me uns breus comentaris després d'haver visitat els museus londinencs.

D'antuvi, ens trobem que en la pintura anglesa hi ha una manca gairebé absoluta de primitius. Aquest fet insòlit, en una història com l'anglesa, determina la principal característica del seu art: la influència constant del segle XVIII. D'aquesta època són Reynolds, Gainsborough i Romney, i abans de deixar acabar aquest segle, apareix la segona generació, la dels Lawrence, Turner i Constable. I si a aquesta mitja dotzena de noms hi afegim els de Crome, Raeburn, Jongkind i Sisley, tindreu, tot seguit, el bo i millor de la pintura anglesa. Dels anteriors a Reynolds només recordo Hogarth com a pintor d'un cert interès.

Si bé la pintura anglesa no pot presentar cap geni extraordinari, pel sol fet d'haver produït Turner ja s'ha guanyat la glòria del cel. I a cada banda d'aquesta estrella solitària, col·locaríem Gainsborough i Constable. No totes les teles de Turner són, però, de la mateixa qualitat. El veritable Turner apareix després d'haver sofert i superat la influència de Claude Lorrain. L'obra de Turner no s'explica, ni hi ha necessitat de raonar-la; entra pels ulls i prou.

En canvi, en el cas de Reynolds el procés és ben clar. La seva admiració, admiració per Correggio i els altres venecians traspua en cada pinzellada fins arribar a malmetre la seva personalitat. En algunes teles, Reynolds només es podria classificar com un aprofitat deixeble de Ticià. La pintura de Reynolds queda clarament explicada amb aquestes paraules del seu mestre i conseller,

CAMISERIA
FITO
PARCEL·LINA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Pasta de Cera

EL MILLOR FANG
PER A ESCULTORS

Olivera, 25 - Telèf. 31816

—No m'agrada que contradigues al papà. Haurieu de tenir present, fills meus, que té més anys que vosaltres.

(Punch, Londres)

—Dóna'm el volant, et dic! Has begut massa per conduir tu!

(Judge, Nova York)

LES NOCES

El comandant, padri.—El tercer, alinear-se bé!

(Ric et Rac, París)

—Quina magnífica posta de sol!
—Sí, no està malament per un poble de mala mort com aquest.

(Tit Bits, Londres)

L'actriu, que se'n surt sense gaires perjudicis.—Em sap greu, però al cap i a la fi, això és un bon reclam.

(National Graphic, Nova York)

—De pressa, dóna'm el cistell del berenar!

(Ric et Rac, París)

—Però si aquest no és el nostre nen!
—Però el cotxe és més bonic.

(Il Travasso, Roma)

L'aficionat a la jardineria.—La meua dona va veure un llimac aquí, ahir, i encara no l'he trobat.

(The Humorist, Londres)

RADIO I DISCOS

LA RADIO I LA PREMSA

En una de les nostres darreres cròniques vàrem tocar el tema de les relacions de la ràdio i la premsa, i les nostres observacions varen motivar algun comentari periodístic, fins i tot un d'escrit per un dels directius d'una emissora local, que aparegué en aquestes mateixes pàgines. A aquest ens concretarem.

El fet que el senyor Pérez Vilar, autor de l'amable rèplica, rebutgi per a l'Associació Nacional de Radiodifusió els retrats que, des d'un punt de vista general, feiem a les emissions d'ací, vol dir que aquells càrrecs existeixen i que la premsa té un cert dret a mantenir-se en lluita amb el que ha vingut a ésser una competència en un dels seus objectes.

Al final de la seva nota, el senyor Pérez Vilar ve a coincidir amb nosaltres: no cal sinó reglamentar l'emissió, i això no s'aconsegueix sinó creant un estat de dret dintre del que el poder públic tingui facultat d'intervenir i manar. El desig és que aquest control sigui ací, i per aquest camí sembla que van els apartats de l'Estatut que s'està discutint.

Cal insistir sobre la situació en que s'han col·locat determinades emissions no respectant cap dret adquirit i aprofitant-se sense cap compensació del que fins ara era domini de la premsa. Ens referim a la tasca informativa, costosíssima per a les empreses periodístiques, i que l'emissora, amb una despesa de deu cèntims, llença per l'antena, sotraient la informació d'un diari que el locutor va llegint al peu de la lletra. El que a la redacció d'un diari és treball de síntesi i de depuració, surt per l'antena sense costar cap esforç a l'empresa organitzadora de l'emissió. Així no es comprèn que hi hagi cap diari que estigui disposat a afavorir les emissions amb la publicació de llurs programes. Sembla estrany que la premsa, a la qual tan gran poder s'ha atribuït, no hagi pogut deturar aquests fets, en lloc de limitar-se a combatre la ràdio.

sense particularitzar les emissions que la perjudiquen. En lloc de posar adequat remei a això, pren una mida ineficax que de passada perjudica el lector, ja que el priva d'una informació a la qual té dret.

La publicitat és l'aspecte comercial de la qüestió; però és també element de vida dels diaris, del qual no es poden despendre, baldament es tracti de publicacions periòdiques que responen a un ideal. Però també és un dels fons materials que fan viure la ràdio. El que ocorre és que hi ha emissions que només tenen la publicitat com una ajuda que supleixi les aportacions que haurien de fer els que escolten l'emissió, i d'altres que tenen els anuncis com a únic objecte, és a dir, que regulen l'emissió a base de treure el major guany possible de la publicitat, sense reparar en la resistència del ràdio-orient ni en el mal que fan a la premsa. És el mateix que ha esdevingut amb els discos, que per tal de satisfer el caprici d'un oient per una novetat, acaben atabant-los tots i impossibilitant, gràcies a la seva extremada repetició, la venda del disc.

Es ben lamentable que tot això, que seria possible d'arranjar-se amb ben poc esforç per part de tots, hagi arribat on ha arribat. La premsa i la ràdio són dos mitjans de comunicació amb el públic que tenen objectes distints i que poden afavorir-se mútuament. MIRADOR intenta demostrar-ho. L'oient de les seves sessions del dimecres, no creia haver de deixar de comprar el setmanari l'endemà. A l'estranger hi ha emissions que són propietat d'empreses periodístiques, i ací mateix hi ha emissions que han confiat el servei d'informació a redactors de diaris, que procuren donar, més que un detall, un resum i una orientació dels fets, perquè potser és un acte de desaprofita agafar sense escrúpol una informació de la premsa. Però Déu ens lliuri de les que per llur compte s'han procurat les emissions. Llavors, cal tancar i desmarcar l'aparell.

J. G.

Notes radiofòniques d'actualitat

Atenció als llamps

Després d'aquestes calor, vindrà el temps de les tempestes, que segons les previsions meteorològiques abundaran enguany. Encara que cap radio-orient no cregui que l'antena crida els llamps, no és inútil prevenir-se contra tota eventualitat. Encara que els desperfectes es limitessin a l'aparell de recepció, és prudent prevenir-los.

Succeeix sovint que el llamp cau sobre una línia d'alta tensió o en el seu veïnatge immediat, des d'on es propaga pels fils, induïx les xarxes de baixa tensió i les antenes i adhuc altera els circuits d'alimentació.

El procediment clàssic consisteix a posar l'antena en comunicació amb terra gràcies a un commutador antena-terra de bones dimensions, col·locat a l'exterior de la casa.

Existeixen tipus de parallamps i de limitadors de tensió, aparells automàtics, que eviten tota sorpresa. Però, així i tot, no és mai sobrer el commutador antena-terra.

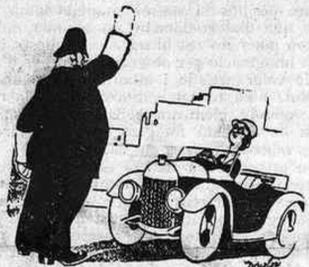

LA MISERIA DEL RIC

—Vaig perdre tota la meua fortuna, i després me'n vaig anar a l'estranger.

—I allà, en quin banc vàreu trobar els vostres diners?

(Simplícissimus, Munic)

La mestressa d'escola, distreta.—Està bé; vagi, però torni de pressa.

(Everybody's, Londres)

Ja hi som

A l'estiu floreixen amb més facilitat les notícies falses. Es d'origen estival la famosa «serpent de mar», de tan acreditada tradició periodística.

Enguany correspon als nordamericans la prioritat en el ram. S'ha dit que als Estats Units ja està llesta, a punt de funcionar, una estació d'ondes extracurtes per a comunicar amb el planeta Mars. Fins s'assegura que ja han començat els assaigs. Ara falta saber quins seran els resultats.

Noves estacions russes

A Rússia han estat obertes tres noves estacions: Moscou R. V. 39 (100 kw.), Ufa R. V. 22 (10 kw.) i Kazan R. V. 17 (10 kw.).

A més a més la potència de l'estació Bacú R. V. 8 ha passat de 10 a 35 kw.; la de Kíef R. V. 9, de 36 a 100 kw.; i la de Tiflis R. V. 7, de 36 a 100 kw.

La densitat radiofònica en el món

La densitat radiofònica es defineix com el nombre d'aparells receptors per cent habitants.

Es creu correntment que aquesta densitat és més elevada que enlloc als Estats Units, on arriba a ésser de 11'2 per cent. Però en realitat és sobrepasada per la d'un petit país europeu, Dinamarca, on és de 12'7 per cent.

Anglaterra té una densitat radiofònica de 8'4 per cent; Alemanya, de 5'97 per

cent; Holanda, de 3'7 per cent; Suïssa, de 2'91 per cent; Rússia de 1'8 per cent; França, de 1'25 per cent.

Però aquesta darrera xifra, almenys, no pot presentar gaires garanties d'exactitud, ja que no havent-hi taxa sobre els aparells receptors, no hi ha manera d'arribar a unes xifres acostades a la veritat.

La radiodifusió a Bèlgica

La comissió consultiva constituïda a Bèlgica a fi d'estudiar les qüestions relatives a la radiodifusió ha adoptat les dues resolucions següents:

I.— Bèlgica utilitzarà un màxim de cinc longituds d'onda internacionals, entre 200 i 207 metres. Les estacions que utilitzaran aquestes longituds d'onda tindran una puïxança de 50 watts. No es dona cap garantia pel que fa a les interferències que puguin ésser causades per estacions estrangeres de la mateixa longitud d'onda.

II.— Entre les 14 i les 22 hores, les conferències no excediran del 20 per cent de les sessions; el 80 per cent restant és reservat a emissions musicals, teatrals i lectures literàries.

La ràdio i la biblioteca

S'acaba d'inaugurar a Leipzig una ampla col·laboració entre la ràdio i les biblioteques. Amb motiu d'una sèrie de conferències científiques donades per ràdio, les biblioteques de Leipzig han obert una exposició de llibres fent referència al tema tractat pels conferenciant.

ESCOLTEU LES EMISSIONS D'EAJ-15 RADIO ASSOCIACIO, L'EMISSORA CATALANA

Concerts selectes per la seva orquestra, integrada per artistes de destacada personalitat musical. Concerts corals pels millors orfeons de Catalunya. Sessions de ballables per jazz, Bandes, orquestres. Sardanes per cobles. Discos seleccionadíssims. Emissions fototelegràfiques, reportatges, retransmissions de partits de futbol, concerts, conferències, cursos d'idiomes, sessions infantils.

FEU - VOS SOCIS DE **RADIO ASSOCIACIO** Oficines: Ronda Universitat, 25, enl. - Teléf. 24853

Compreu la revista setmanal CATALUNYA RADIO, portaveu de Ràdio-Associació

Compreu la revista setmanal CATALUNYA RADIO, portaveu de Ràdio-Associació

Sota el sol... a ple aire

frueixi escoltant la seva música preferida

FRUEIXI del goig d'aquests dies d'estiu amarats de llum... Visqui intensament els comptats dies de les vacances; frueixi el plaer d'escoltar els millors artistes i orquestres del món, duent un portàtil i una col·lecció de discos «LA VOZ DE SU AMO».

A ple aire, o dins de casa seva, la sonoritat d'aquest aparell

és d'un gran volum d'una gran brillantor. La seva construcció lleugera li permet poder dur-lo a tot arreu amb comoditat; la seva forma és elegant i el seu acabat és perfecte. Adquireixi ben aviat un portàtil «LA VOZ DE SU AMO» i una col·lecció dels darrers èxits impressionats per aquesta famosa marca

Portàtil 101. Preu en negre, 300 ptes. En colors, 360 ptes. Model de luxe, 450 pessetes

- MIGUEL FLETA (Tenor)
Sangre de Reyes. Cancó. - El Guitarrico. Jota
- ORQUESTRA SIMFÓNICA DE FILADELFIA
Minueto. (Boccherini). - Baile del siglo XVIII. (Haydn)
- ORQUESTRA JACK HILTON
Mentirillas. Foxtrot. - La vida es bella. Foxtrot
- ORQ. SIMFÓNICA DE JAZZ DE ROBERT STOLZ
Somos buenos amigos. - Camarada, somos la juventud. Del film «El Teniente del Amor»
- ORQ. D. AZPIAZU DEL CASINO DE LA HABANA
Aquellos ojos verdes. Sonfoxtrot. - La Ruñidera. Son-rumba
- ORQUESTRA DEMON'S JAZZ
Portorriqueñas. Rumba. - Don Trifón. Java

LA VOZ DE SU AMO

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona